

Rokasgrāmata izglītotājiem

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

CREative MEdia Lab Rokasgrāmata izglītotājiem

Saturs

Ievads

4. CREMEL pasaule. *CREative MEdia Lab* mērķi
5. Stratēģiskā partnerība un Eiropas pieredze
6. Jaunie mediji, digitālā komunikācija un publicēšana
6. Kultūras un radošo industriju sektors Eiropā

CREMEL mācību platforma

8. Starptautiskā digitālā akadēmija KRI organizācijām un profesionāļiem
9. E-mācību kursi un digitālie apmācības rīki

CREMEL dalībnieku mācību pieredze

Stāsti no Latvijas, Itālijas, Polijas un Horvātijas

15. Izglītība
19. Komunikācija
21. Digitālais mārketingš
23. Kultūra

Novērtēšana un plašāka izmantošana

31. Labās prakses no Eiropas Savienības valstu KRI organizācijām un profesionāļiem
32. Rekomendācijas CREMEL nākotnei

1. pielikums

36. Labās prakses no Latvijas

IEVADS

Ievads

1.1 CREMEL pasaule. CREative MEdia Lab mērķi

CREMEL – CREative MEdia Lab ir bezmaksas e-apmācību programma, kas pieejama kultūras un radošo industriju (KRI) jomā strādājošiem profesionāļiem par jauno mediju izmantošanu, digitālo komunikāciju un publicēšanu.

CREMEL projekts piedāvā jaunu digitālo rīku ar mācību materiāliem (izmantojot atvērtu pirmkodu) ar mērķi palīdzēt KRI profesionāļiem attālos un lauku apvidos attīstīt digitālās kompetences, lai pielāgotos digitālajai transformācijai.

Kopš 2021. gada sākuma CREMEL īstenoja šādas darbības:

- Prasmju kopuma (gan zināšanu, gan instrumentu) izveide jauno plašsaziņas līdzekļu jomā, KRI operatoru (valsts, privātās un nevalstiskās uzņēmējdarbības atbalsta organizācijas), kas strādā lauku un attālos reģionos, apmācības;
- Uzmanības koncentrēšana uz šādiem zināšanu pīlāriem digitālo un tehnoloģisko prasmju uzlabošanai: digitālā publicēšana; komunikācija, mārketingu un satura plānošana; jaunie mediji, sociālie tīkli un jaunas tehnoloģijas; radošās prasmes: zīmola veidošana, vizuālais dizains, audiovizuālie risinājumi; e-apmācības;
- Augšupējas kultūras attīstības stratēģijas veicināšana digitālo kompetenču aprītei un interaktīvām apmācībām Eiropas kontekstā;
- Radoša kapitāla un zināšanu radīšana, kas spēj piesaistīt resursus un paaugstināt kultūras un radošo industriju organizāciju un to iniciatīvu vērtību, izmantojot inovatīvus un multimediju rīkus.

Eiropas Savienības finansēts. Paustie viedokļi un uzskati atspoguļo autora(-u) personīgos uzskatus un ne vienmēr sakrīt ar Eiropas Savienības vai Eiropas Izglītības un Kultūras izpildaģentūras (EACEA) viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne EACEA nenes atbildību par paustajiem uzskatiem.

Projektu finansē Eiropas Savienības programma *Erasmus+* (*Erasmus+* KA2 Stratēģiskās partnerības projekts Nr. 2021-1-LV01-KA220-ADU-000026049).

CREative MEdia Lab Rokasgrāmata izglītotājiem ir licencēta saskaņā ar Creative Commons 4.0 starptautisko licenci.

1.2. Stratēģiskā partnerība un Eiropas pieredze

Partnerībā ir seši dažādi partneri no piecām ES valstīm:

Radošās Idejas – Latvija _ (<https://www.creativeideas.lv/en/>), koordinējošais partneris, nevalstiska organizācija, kas nodrošina neformālo izglītību, apmācības un mentoringu dažādām mērķa grupām: pieaugušajiem, jauniešiem, senioriem, migrantiem, bērniem. Atbildīgi par CREMEL projekta un apmācību programmas koordināciju un projekta vadību. *Radošās Idejas* īstenoja CREMEL apmācības Latvijas lietotājiem.

Krill Studio – Itālija _ (<https://krillstudio.it/>), komunikācijas profesionāļu tīkls, kas nodrošina satura mārketinga, dizaina, tehnoloģiju un digitālās stratēģijas pakalpojumus. Atbildīgi par CREMEL e-mācību platformas izstrādi un ieviešanu, kā arī digitālā apmācību satura izstrādi. Krill Studio līdzdarbojās CREMEL apmācībās Itālijas lietotājiem.

Tree Agency – Igaunija _ (<https://treeagency.eu/>), digitālā aģentūra, kas ievieš komunikācijas stratēģijas, lai atbalstītu un attīstītu sociālās nozīmes projektus. *Tree Agency* izstrādā vizuālās identitātes, multivides saturu, TV reklāmas un sociālo mediju kampaņas, lai uzlabotu saziņu un palīdzētu projektiem attīstīties. Atbildīgi par KRI rokasgrāmatas izglītotājiem izstrādi, CREMEL dalībnieku mācību pieredzes apkopošanu (rokasgrāmatas 3. sadaļa), kā arī par atbalstu partneriem, nodrošinot multivides saturu, piemēram, infografikas un video.

Kielces tehnoloģiju parks (KTP) – Polija _ (<https://www.technopark.kielce.pl/eng/home>), tehnoloģisko inkubatoru komplekss ar loģistikas inkubatoru, tehnoloģisko centru, 3D drukas centru, CNC centru, eksperimentālo enerģijas dārzu un Enerģētikas zinātnes centru ar kinoteātri, kurā tiek rādītas filmas un organizētas izstādes, tikšanās, lekcijas un konferences. Atbildīgi par projekta aktivitāšu progresu, kvalitātes un sasniegumu novērtēšanu un uzraudzību. KTP izstrādāja mācību saturu CREMEL apmācību programmai Polijas lietotājiem.

Pins – Horvātija _ (<https://www.pins-skrad.hr/english.php>), vietējā attīstības aģentūra, kas apkopo, pilnveido un atbalsta uzņēmējdarbības ideju un programmu realizāciju, izstrādājot projektus ar Horvātijas MVU. *Pins* izstrādāja mācību saturu CREMEL apmācību programmai Horvātijas KRI operatoriem.

Distretto Puglia Creativa – Itālija (<https://www.pugliacreativa.it/>), klasteru asociācija, kas pārstāv vairāk nekā 130 Apūlijas kultūras un radošos uzņēmumus kultūras un jaunrades jomās, kas veicina inovācijas un kultūras operatoru internacionalizāciju, izplata labās prakses iespējas mijiedarbībā starp politikas līmeni un KRI. *Puglia Creativa* atbalstīja CREMEL partnerus lietotāju iesaistīšanas stratēģiju izstrādē un sniedza ieguldījumu mācību satura izstrādē CREMEL itāļu lietotājiem.

Starptautiskā partnerība izmanto un balstās uz savstarpējām zināšanām un kompetenci, kā arī uz pieredzi, kas gūta, izmantojot labās prakses dažādās valstīs, lai nākotnē izplatītu un nodotu zināšanas. Faktiski CREMEL platforma nodrošina sinerģiju vietējā, nacionālā un Eiropas līmenī un veido neformālu partneru, pasniedzēju un KRI profesionāļu tīklu, kas var pastāvīgi sazināties, paplašinot CREMEL virtuālo kopienu.

1.3. Jaunie mediji, digitālā komunikācija un publicēšana

Mācību programma, e-apmācības platforma un šī rokasgrāmata ir galvenie instrumenti komunikācijas un mediju plānu izstrādāšanai, to vieglākai īstenošanai un pievilcīgāka kultūras piedāvājuma radīšanai. KRI operatori un profesionāļi šos instrumentus var brīvi izmantot sava zīmola, projekta vai iniciatīvas labākai komunikācijai.

E-mācību saturs, kas CREMEL vietnē tiek nodrošināts piecās dažādās valodās (horvātu, angļu, itāļu, latviešu, poļu), ir vērsts uz šādām piecām kompetenču jomām jeb tā sauktajiem zināšanu pīlāriem:

- > Digitālā publicēšana
- > Komunikācija, mārketings un satura plānošana
- > Jaunie mediji, sociālie tīkli un jaunas tehnoloģijas
- > Radošās prasmes: zīmola veidošana, vizuālais dizains, audiovizuālie risinājumi
- > E-apmācība

1.4. Kultūras un radošo industriju sektors Eiropā

Kultūras un radošajām nozarēm Eiropas valstīs ir stratēģiska nozīme to ekonomiskajā ietekmē un nodarbinātībā, jo tās veicina inovāciju visā ekonomikā un rada pozitīvu ietekmi sociālajā jomā. Tomēr *Covid-19* pandēmijas dēļ sociālās distancēšanās pasākumi tieši skāra visu nozari, galvenokārt uz norises vietu balstītas aktivitātes (t. i., muzejus, skatuves mākslu, dzīvo mūziku, festivālus, kino u. c.). Eiropas kultūras un radošās industrijas bija vienas no pandēmijas krīzes vismagāk skartajām nozarēm, jo apdraudētās darbavietas veidoja no 0,8 līdz 5,5 % nodarbinātības Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) reģionos.

Projekta mērķis Latvijā, Itālijā, Horvātijā un Polijā radās no kopīgām vajadzībām, proti, apmācīt profesionāļus un organizācijas, samazinot digitālo plaisu KRI jomā un pārvarot digitālās transformācijas radītos ierobežojumus.

Visi mācību materiāli, tostarp šī rokasgrāmata, ir sagatavoti cilvēkiem, kuri vada komunikāciju kultūras un radošo industriju organizācijās: teātros, mākslas galerijās, izdevniecībās, mūzikas izdevniecībās, bibliotēkās, bērnu rotaļu istabās, kinoteātros, dzīvās mūzikas klubos, muzejos, bibliotēku un muzeju centros, atpūtas centros, kultūras centros un citās organizācijās, kas saistītas ar kultūras un radošo sektoru.

CREMEL MĀCĪBU PLATFORMA

CREMEL apmācību platforma

1. Starptautiskā digitālā akadēmija KRI organizācijām un profesionāļiem

CREMEL akadēmiju soli pa solim kopīgi veidoja partneri, pateicoties dizaina komandai, kas noteica konkrētas mērķa grupas un saturu saskaņā ar kopējiem zināšanu pīlāriem, kas saistīti ar kultūras un radošajām industrijām (KRI).

Kultūras un radošās industrijas ir visas nozares, kuru darbība balstās uz kultūras vērtībām un/vai mākslinieciskām un citām radošām izpausmēm neatkarīgi no tā, vai šīs darbības ir orientētas uz tirgu vai nav, neatkarīgi no tās veidojošajām organizācijām un neatkarīgi no tā, kā šīs organizācijas tiek finansētas. Kultūras un radošās nozares cita starpā ietver arhitektūru, arhīvus, bibliotēkas un muzejus, māksliniecisko amatniecību, audiovizuālo jomu (tostarp filmas, televīziju, videospēles un multimedijus), materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu, dizainu, festivālus, mūziku, literatūru, skatuves mākslu, izdevējdarbību, radio un vizuālo mākslu[1].

Strādājot pie konkrētām mērķa grupām, kas saistītas ar dažādu valstu izcelsmi, dizaina komanda apzināja kopīgās mācību vajadzības. Pati mērķa grupa sniedza norādes apmācību satura izstrādei; tas tagad bez maksas pieejams CREMEL platformā.

Galvenās mērķa grupas:

- kultūras iestādes, piemēram, muzeji, bibliotēkas un arhīvi;
- kultūras organizācijas (asociācijas, nevalstiskā sektora organizācijas, citas publiskā un privātā sektora organizācijas utt.);
- komunikācijas studenti un KRI organizācijas;
- izglītības un mācību iestādes (skolas, pedagogi, skolotāji utt.);
- zinātkāri lietotāji, kas interesējas par aplūkotajām tēmām.

Konkrēti:

Kultūras un radošo organizāciju pārstāvji, kas pārstāv dažāda lieluma organizācijas, un personas ar dažādu zināšanu līmeni par digitālo transformāciju. Lēmums izvēlēties šo mērķa grupu tika pieņemts, pamatojoties uz atziņu, ka šobrīd iesaistītajās valstīs (Latvijā, Horvātijā, Polijā un Itālijā) trūkst informācijas un resursu, kas īpaši risinātu digitālo transformāciju kultūras un radošo industriju sektorā.

Kultūras institūcijām ir liels potenciāls, tajās ir ļoti interesanti piedāvājumi no izstādēm līdz izrādēm, taču mārketinga zināšanu un resursu trūkuma dēļ tās nespēj pienācīgi publiskot savus piedāvājumus, kā rezultātā auditorija ir maza. Projekts CREMEL ir ideāls risinājums kultūras iestādēm – tās var piedalīties bezmaksas apmācībās un iegūt zināšanas, kā veidot un īstenot mārketinga stratēģiju.

Darba jomai muzejos, bibliotēkās un izglītības iestādēs ir savas unikālās īpatnības un prasības, kas nosaka šo speciālistu specifiskās apmācības vajadzības. Darbiniekiem šajās jomās ir nepieciešami praktiski piemēri un nodarbības, kurās viņi var saprast, kā digitālo transformāciju var efektīvi īstenot savās iestādēs un kā iegūtās zināšanas izmantot savā ikdienas darbā un nodot tālāk.

Lielākā daļa cilvēku no kultūras organizācijām un iestādēm galvenokārt interesējās par klātienē apmācībām. Apmācībās bija liels skaits piemēru, kas ļāva dalībniekiem vienkāršā veidā parādīt darbu ar digitāliem rīkiem, aizpildīja zināšanu robus un palīdzēja ikdienas darbā to profesijās. Šādā formā notika vairākas nodarbības. Pirmkārt, dalībnieki vēlējās uzzināt, kā reklamēt savu iestādi sociālajos medijos un savā interneta vietnē. Viņus ļoti ieinteresēja elektronisko e-grāmatu tēma, kā tās izveidot un kādu vērtību tās sniegtu organizācijai. Dalībnieku vajadzības ietvēra arī uzdevumu izpildi, jo viņi uzskata, ka praktiskās aktivitātes ir vissvarīgākās.

No otras puses, komunikācijas studenti un KRI organizācijas pārstāv stratēģisku grupu, kas apvieno gan tos, kuri jau ir profesionāļi un kuriem nepieciešama pastāvīga apmācība, gan tos, kuri kā studenti un entuziasti vēlas atklāt digitālās komunikācijas pasauli.

Abām mērķa grupām apmācības vajadzības ir orientētas uz tiešu kontaktu ar pasniedzējiem, kuri ir komunikācijas profesionāļi, kuri ikdienā strādā šajās jomās un spēj radīt saskari ar šo profesiju reālo pasauli.

Visbeidzot, daudzi izglītības nozares darbinieki izrādīja interesi par CREMEL apmācībām, lai iepazīstinātu bērnus un jauniešus ar kultūru. Daudzi no viņiem ir iesaistīti arī savas kopienas kultūras dzīvē. Izglītība un kultūra ir cieši saistītas, tāpēc ļoti svarīgi ir apmācīt pedagogus un skolotājus, lai iekļautu bērnus kopienu kultūras dzīvē vai nu kā vērotājus, vai kā dalībniekus dažādos savam vecumam atbilstošos pasākumos.

Ir būtiski jau no mazotnes mācīt bērniem kultūras un kultūras dzīves nozīmi, kā arī dalīties ar pedagogiem un kultūras darbiniekiem jaunos un iekļaujošos digitālos rīkos, kas var noderēt viņu darbā.

Varam teikt, ka CREMEL auditorija ir plaša un daudzveidīga.

2. E-mācību kursi un digitālie apmācības rīki

CREMEL mācību materiāls, kas attiecas uz iepriekšminētajiem pieciem zināšanu pīlāriem un mērķauditoriju dažādās valstīs, ir sadalīts šādās specifiskās kompetences jomās:

- a) saskarsme ar digitālo transformāciju;
- b) jaunu zināšanu nodrošināšana un apmaiņa par mārketinga stratēģijām labākam un pievilcīgākam kultūras piedāvājumam;
- c) ieteikumi un padomi digitālās komunikācijas stratēģijām KRI
- d) inovatīvu un interaktīvu izglītības/apmācības rīku uzlabošana

Katra mācību tēma tika pielāgota attiecīgajai auditorijai un lietotājiem.

E-APMĀCĪBU KURSI HORVĀTISKI

CREMEL apmācības ietver, pirmkārt, plašu apmācību plānu, kas tika izstrādāts sadarbībā ar daudziem kultūras un radošās nozares darbiniekiem Horvātijā. Apmācības sastāv no pieciem moduļiem, katrā pa 3 vai 4 nodarbībām, kas veidotas video formā, lai zināšanas būtu pieejamas ikvienam cilvēkam sev piemērotā laikā. Pēc katra moduļa tiek rīkota tiešsaistes sanāksme, lai apspriestu apgūto un varētu uzdot jautājumus pasniedzējiem. Katra nodarbība ietver teorētisko daļu, kā arī praktisko zināšanu un prasmju daļu. Arī mājasdarbi ir katras nodarbības neatņemama sastāvdaļa. Komunikācijas prasmes ir zināšanu nodošanas atslēga.

Tika prezentēti digitālajā transformācijā izmantotie praktiskie rīki un platformas, sniedzot dalībniekiem praktisku izpratni par pieejamajām tehnoloģijām un resursiem. Tas ļāva lietotājiem izpētīt un izvēlēties piemērotus rīkus tieši savām vajadzībām.

CREMEL dizaina komanda projekta sākumā apmeklēja vairākus muzejus, bibliotēkas un teātrus. Sarunās ar darbiniekiem tika secināts, ka Horvātijā kopumā trūkst materiālu, kas saistīti ar digitālo transformāciju, kas rakstīti horvātu valodā un būtu viegli pieejami lejupielādei un lasīšanai. Proti, daudzi kultūras dalībnieki (īpaši vecāka gadagājuma cilvēki) slikti pārvalda angļu valodu un viņiem nav augsti attīstītas digitālās prasmes. Šī iemesla dēļ mēs zinājām, ka ir nepieciešams izveidot programmu horvātu valodā, kas būtu viegli saprotama un pieejama ikvienam. Tas arī ir iemesls, kāpēc platforma izveidota dažādās Eiropas valodās.

Apmācību programma Horvātijā ietver šādas tēmas: komunikācija, mārketinga un satura plānošana; digitālā publicēšana; jauno mediju, sociālo tīklu un jauno tehnoloģiju pārvaldības vadība; radošās prasmes: zīmola veidošana, vizuālais dizains, audiovizuālie risinājumi; e-apmācības metodes.

Izvēlētas tēmas ir svarīgas pašreizējā kontekstā, jo ietver zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas visiem kultūras un radošās nozares darbiniekiem. Pārsteidzoši bija tas, ka izglītības sistēmas pārstāvji izrādīja īpašu interesi par apmācībām, jo šo nozari arī ir ietekmējusi digitālā transformācija.

Šāda veida apmācību saturs būs pieejams ikvienam arī pēc projekta noslēgšanās.

Saite uz apmācībām: <https://www.cremel.eu/ld-groups/croatia-e-learning/>

E-APMĀCĪBU KURSI ANGLISKI

Šis apmācību bloks ietver aktuālas tēmas plašākai un starptautiskai auditorijai, izstrādājot saturu, kas parasti tiek uzskatīts par interesantu visām projektā iesaistītajām valstīm.

Tas ir visatbilstošākais sadarbības un zināšanu apmaiņas piemērs starp partneriem un viņu komandām.

Saturs ir pieejams angļu valodā, un apmācības notika un tika ierakstītas dalībnieku apmācībuursos Horvātijā 2023. gada jūlijā.

CREMEL apmācību komanda sagatavoja šādas tēmas: auditorijas iesaiste mākslā un kultūrā, radoši efektīvas digitālā mārketiņa stratēģijas, digitālās paaudzes, e-mācības, nevainojama darbplūsma, lai radītu izcilu komunikāciju, raidierakstu publicēšana (*podcasting*) kultūrai.

Saite uz apmācībām: <https://www.cremel.eu/ld-groups/english-e-learning/>

■ ■ E-APMĀCĪBU KURSI ITĀLISKI

Izstrādātā apmācības programma ir veidota izmantošanai pēc pieprasījuma, tāpēc lietotāji/studenti var apmeklēt nodarbības, kad un kur vēlas.

Ierakstītās nodarbības piedāvā tematiskas lekcijas kopā ar slaidiem, kas veicina studentu izpratni par saturu.

Kursi ir paredzēti plašai auditorijai un ir piemēroti sākuma līmeņa vai vidēja zināšanu līmeņa studentiem. Valoda ir vienkārša un saprotama, vienlaikus nesamazinot nodoto zināšanu apjomu. Kursi ietver iespēju katras apmācību sesijas beigās iegūt sertifikātu.

Kurss ir neformālās izglītības paraugs, kas ir cieši saistīts ar reālo darba pasauli un profesijām, un tam ir gan teorētiska, gan praktiska pieeja, kas faktiski demonstrē arī daudzus pieejamos instrumentus. Metodoloģija sastāv no ierakstītām nodarbībām, ko apgūt sev ērtā laikā, un studenti var sazināties ar skolotājiem platformā, izmantojot tērzēšanu.

Kurss apskata kultūras un radošo industriju arī kā ekonomikas sfēru, kurā dinamika, mērķi un kritiskie jautājumi bieži vien ir līdzīgi citām ekonomikas jomām, tomēr mēs vēlamies norādīt, ka kultūru nevar pielīdzināt nevienai patēriņa precei vai tīrai komunikācijas precei.

Programma iekļauj 11 kursus, un katrs no tiem sastāv no vairākām nodarbībām. Tiek piedāvātas šādas tēmas: komunikācijas teorētiskais pamatojums, sociālo mediju pārvaldība un satura veidošana, lomas un darbplūsmas komunikācijas komandā, satura stratēģija un digitālā stratēģija, emuāru veidošana un tekstu rakstīšana, raidieraksti, auditorijas iesaiste mākslā un muzejos, mediju izglītība, preses birojs.

Šīs tēmas aptver visu ar komunikāciju un kultūras pasākumu plānošanu saistīto jomu. Tādā veidā CREMEL students varēs gūt pilnīgu un visaptverošu ieskatu uz visu kultūras komunikācijas ietvaru, lai orientētos un zinātu visus tās aspektus.

Piedāvātā apmācības programma Itālijā ir diezgan novatoriska, šajā ziņā ir ļoti maz apmācības piemēru un, galvenais, nav tādu strukturētu bezmaksas apmācību programmu. Tāpēc patreiz izstrādātā programma ir Itālijas absolūtas kvalitātes piemērs kultūras komunikācijai.

Patiesībā Itālijā kultūras un mākslas pasaulei ir centrālā loma, un tās loma nākotnē būs vēl lielāka.

Saite uz apmācībām: <https://www.cremel.eu/ld-groups/italian-e-learning/>

E-APMĀCĪBU KURSI LATVISKI

CREMEL programma apskata vairākas tēmas, lai uzlabotu dalībnieku izpratni par digitālo transformāciju kultūras nozarē. CREMEL programmas galvenās iezīmes ietver visaptverošu kursu plānu, praktisko ievirzi, mājasdarbus, uz lietotāju orientētu dizainu, ilgtspējīgu digitālo transformāciju, inovatīvu projektu pārvaldību, komunikācijas prasmes un praktiskus rīkus un platformas.

Kursa plāns paredzēja strukturētu pieeju ar 15 moduļiem, kas aptver dažādus digitālās transformācijas aspektus kultūras nozarē. Dalībnieki tika iepazīstināti ar digitālās transformācijas jēdzienu un tā nozīmi. Programma koncentrējās uz praktisko izpratni, ļaujot dalībniekiem saistīt kursa materiālu ar savu pieredzi. Mājasdarbi vēl vairāk padziļināja jēdzienu izpratni un pielietojumu. Tika apskatītas tādas tēmas kā dizaina domāšana, lietotāju pieredze, iekļaujošs dizains, universāls dizains un pieejamība, lai uzsvertu uz lietotāju vērstus dizaina principus.

Tika pievērsta uzmanība ilgtspējīgai digitālajai transformācijai, uzsverot ilgtermiņa plānošanas un atbildīgas īstenošanas nozīmi. Programma aptvēra arī inovatīvu projektu vadību kultūras nozarē, sniedzot dalībniekiem prasmes veiksmīgu digitālās transformācijas iniciatīvu virzīšanai.

Tika uzsvērtas komunikācijas prasmes, trīs moduļi veltīti dažādu komunikācijas aspektu izpētei un tās nozīmei digitālajā transformācijā. Šī visaptverošā pieeja ļāva dalībniekiem izprast efektīvas komunikācijas prakses un metodes.

Studenti tika iepazīstināti ar praktiskiem rīkiem un platformām, ko izmanto digitālajā transformācijā, sniedzot dalībniekiem praktisku izpratni par pieejamajām tehnoloģijām un resursiem. Tas ļāva viņiem izpētīt un izvēlēties piemērotos rīkus tieši savām vajadzībām.

Kopumā programma CREMEL piedāvāja vispusīgu pieeju digitālajai transformācijai kultūras nozarē Latvijas kontekstā.

Saite uz apmācībām: <https://www.cremel.eu/ld-groups/latvia-e-learning/>

E-APMĀCĪBU KURSI POLISKI

Polijas apmācību svarīgākais elements bija klātienēs tikšanās, kas tika ierakstītas arī kā raidieraksti.

Paši studenti vēlējās klātienēs pieeju. Šāds formāts ir noderīgs kultūras iestādēm, kuras no projekta varētu iegūt pēc iespējas vairāk. CREMEL iekļāva dažādus apmācību virzienus, piemēram, kursu plānošanu, ilgtspējīgu digitālo transformāciju, inovatīvu projektu pārvaldību, digitālo komunikāciju, mājasdarbus, platformas un rīkus, kas nepieciešami KRI nozarēs, kā arī uz lietotāju vērstu dizainu. Apmācībuursos projekta dalībnieki uzzināja, kas īsti ir digitālā transformācija.

Kursu plānā bija iekļauti četri ar kultūras jomu saistīti apmācību moduļi saistībā ar digitālo transformāciju: vizuālās tehnikas, digitālā mārketinga stratēģija, digitālā publicēšana, sociālo mediju mārketings, e-apmācības. Katrs no tiem ir sadalīts vairākās nodarbībās. Kultūras iestāžu darbiniekiem materiāls tika pielāgots to praktiskajai pieredzei. Mājasdarbi palīdzēja labāk izprast digitālās transformācijas jēdzienu un padziļināja lietotāju zināšanas. "Digitālā mārketinga stratēģija" parādīja, kāpēc ilgtermiņa plānošana un īstenošana ir svarīga darbam viņu kultūras iestādēs.

CREMEL projektā bija plašs apmācību pakalpojumu klāsts, kas ļāva katram studentam iegūt visaptverošas zināšanas par digitālo transformāciju. Izpratne par komunikācijas praksi un paņēmieniem ļaus attīstīt kultūras iestādes, kurās studenti strādā, un iegūtās zināšanas palīdzēs izvēlēties piemērotākos instrumentus, lai attīstītu savu darbavietu. Moduļu programma apmācāmajiem sniegs jaunas prasmes, kas saistītas ar digitālo transformāciju; viņiem būs vieglāk uzņemties digitālās transformācijas iniciatīvas. Sventokšiskas vojevodistes kultūras nozarei pēc dalības programmā CREMEL ir bijusi iespēja uzlabot savas kompetences un paaugstināt digitālās transformācijas līmeni līdz citām Polijas vojevodistēm.

Saite uz apmācībām: <https://www.cremel.eu/ld-groups/poland-e-learning/>

CREMEL DALĪBNIEKU MĀCĪBU PIEREDZE

Stāsti no Latvijas, Itālijas, Polijas un Horvātijas

IZGLĪTĪBA

Silvia Capodivacca – Itālija – filozofijas skolotāja vidusskolā

Mani sauc Silvia Kapodivacca, un es nāku no Padujas (Itālija). Mans apmācības ceļš CREMEL sākās, kad es atklāju dažus ierobežojumus digitālā satura izstrādei. Es izmantoju audiovizuālus materiālus, ar kuriem dalījos ar saviem vidusskolēniem Covid-19 pandēmijas laikā. Izveidoju *YouTube* kanālu, kurā periodiski un pastāvīgi atjaunoju videonodarbības, kā arī vietni, kurā atjaunoju ar vizuālajiem materiāliem saistītos raidierakstus.

Es nolēmu apmeklēt CREMEL kursu par raidierakstu veidošanu, kas man šķita interesants, jo es saprotu, ka raidierakstu veidošana ir daudz sarežģītāka, nekā es biju domājusi, un es sāku izmantot šo digitālo rīku labāk. Domāju, ka turpināšu savu CREMEL apmācību ceļu, lai gan esmu filozofijas festivāla līdzkurate, un vēlētos apmeklēt kultūras pasākumu menedžmenta kursu. CREMEL ir Eiropas platforma, starptautiska bāze, kur es vēlētos atrast saturu skolai. Pēc pandēmijas visiem bija skaidrs, ka mums ir vajadzīgs vairāk zināšanu par digitālajiem rīkiem gan skolēniem, gan skolotājiem, un tie var padarīt mācību saturu interesantāku.

CREMEL ir IZGLĪTĪBA VISIEM!

#CremelMakesCultureStronger

Martina Majetiča – Horvātija – fizikas un datorzinātņu skolotāja

Mani sauc Martina Majetiča. Esmu fizikas un informātikas skolotāja pamatskolā. Strādāju nepilnu slodzi kā skolas bibliotekāre. Es bieži piedalos *Erasmus* un *eTwinning* projektos.

Ikdienas darbā bieži sastopos ar nepieciešamību izmantot digitālās platformas mācībām tiešsaistē, vispārējai studentu apmācībai vai video ierakstīšanai.

Dalībai *eTwinning* projektos ir nepieciešama video satura prezentācija un videozvanu rīkošana, un savstarpēja tiešsaistes komunikācija. Šī iemesla dēļ man šī apmācība šķita noderīga un interesanta.

Noderēja apmācības par kvalitatīvu video ierakstīšanu un skolām piemērota aprīkojuma iegādi. Tādējādi bez lielām izmaksām mums izdodas izveidot kvalitatīvu saturu.

Turklāt bija noderīgi uzzināt, kā veidot telpas dizainu ierakstam skolas bibliotēkā: kā sakārtot fonu, kādu kameru izmantot, kāpēc ir svarīgi pievērst uzmanību skaņai. CREMEL man patiešām palīdzēja!

Tāpat novērtēju lekcijas par digitālo mārketingu un sociālo mediju un komunikācijas izmantošanas nozīmi. Pasaule šodien mainās šajā virzienā. Mēs esam vairāk digitāla sabiedrība, nevis personiska.

CREMEL ir UNIKĀLS!

Jolanta Švistaka – Polija – teātra mārketinga darbiniece un literārā vadītāja

Es uzzināju par projektu CREMEL no Kielces tehnoloģiju parka, kas nosūtīja informāciju Kielces kultūras iestādēm. Man bija ļoti interesanti saskarties ar dažiem ierobežojumiem, kas man ir ikdienas darbā.

Lielākā problēma un šķērslis manā iestādē saistībā ar mārketinga līdzekļiem un darba veidiem ir nepietiekamais darbinieku skaits. Manā nodaļā ir divi cilvēki, kuri papildus tam, ka ir atbildīgi par mārketingu, iesaistīti daudzos citos projektos un aktivitātēs. Mums vienkārši nav pietiekami daudz laika, lai uzzinātu par šiem rīkiem, līdz ar to mums nav laika pašiem apgūt digitālo mārketingu.

Tāds projekts kā CREMEL palīdz mums padziļināt zināšanas šajā jomā. Mēs uzzinājām par jauniem instrumentiem, kurus varam izmantot, un, apmeklējot semināru, varējām ieviest dažādus piedāvātos rīkus. Tādā veidā esam ievērojami uzlabojuši savu darbību mārketinga jomā. Mēs darām visdažādākos darbus, ne tikai veidojam teātra izrādes, bet arī vācam līdzekļus dažādiem izglītojošiem un mākslinieciskiem projektiem. Mums pat ir festivāls bērniem un jauniešiem, kas notiek svētku laikā, un, ja runa ir par šāda pasākuma popularizēšanu, tas ir ne tikai reģionāls, bet arī nacionāla mēroga un pat starptautisks. Pie mums brauc tūristi, viņi nāk uz festivāla pasākumiem. Šajā CREMEL projektā piedāvātās aktivitātes ievērojami atvieglo mūsu pasākumu auditorijas paplašināšanu.

Runājot par komunikāciju un dažiem jauniem tās aspektiem, kurus es vēlētos izpētīt, tie noteikti ir raidieraksti un filmas.

CREMEL ir ATTĪSTĪBA!

#CremelMakesCultureStronger

Baiba Biteniece - Latvija - Pakalpojumi un piedāvājumi vietējiem iedzīvotājiem – Siguldas novada bibliotēku piemērs

Siguldas novada bibliotēka ar 12 filiālēm kalpo kā kultūras un zināšanu centrs novada iedzīvotājiem. Šīs bibliotēkas nav tikai grāmatu krātuves; tās ir dinamiskas telpas, kur cilvēki var sazināties, mācīties un pētīt. Lai nodrošinātu kultūras pieejamību, šīs bibliotēkas sadarbojas ar citām Latvijas bibliotēkām, piedāvājot plašu izglītojošu un interaktīvu programmu klāstu. Ģimenēm ar bērniem bibliotēka nodrošina bagātīgu vidi mācībām un radošumam. Tādas iniciatīvas kā "Lapsa lasa" un "Mazā pūces skola" iepazīstina jauniešus ar grāmatu pasauli. Vecāki bērni var piedalīties lasīšanas konkursos, radošo pētījumu konkursos un pat literatūras tematiskajā izlaušanās istabā, veicinot mīlestību pret lasīšanu un zināšanām.

Piedāvājumu bibliotēkā atrod arī pieaugušie. Diskusiju vakari un stāstu nakts pulcē cilvēkus, lai dalītos pārdomās un satiktu interesantas personības, sākot no autoriem līdz uzņēmējiem. Šie klātienē pasākumi veicina sociālo mijiedarbību un atraušanos no tehnoloģijām.

Pielāgojoties mainīgajiem laikiem, bibliotēka sasniedz savu auditoriju, izmantojot dažādus komunikācijas kanālus, sākot no sociālajiem medijiem un interneta vietnēm un beidzot ar vietējiem laikrakstiem. "Digitālais mēnesis" dod cilvēkiem iespēju uzlabot savas digitālās prasmes un izmantot e-pakalpojumus. Bibliotēka katru dienu piedāvā konsultācijas par digitālajiem resursiem, tostarp meklēšanu datu bāzēs, katalogu rezervēšanu un piekļuvi e-grāmatām caur 3td.lv.

Siguldas novada bibliotēka velta papildu pūles, lai palīdzētu senioriem un cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Sadarbojoties ar Latvijas Senioru kopienu asociāciju, viņi popularizē medijpratību, drošību tiešsaistē un digitālās pasaules priekšrocības senioriem. Bibliotēka nodrošina arī audiogrāmatas lietotājiem ar redzes vai uztveres traucējumiem. Bibliotēkas grāmatu pakomāts piedāvā mobilo risinājumu iedzīvotājiem attālos rajonos. Tas ļauj saņemt un nodot grāmatas ārpus parastā darba laika, nodrošinot ērtības un elastību. Iedzīvotāji grāmatu pasūtīšanu var veikt elektroniskajā katalogā, rakstīt uz pa e-pastu vai pasūtīt pa telefonu.

Vasaras laikā bibliotēka iepazīstina ar "Velo bibliotēku Siguldā!" – pakalpojumu, kas ir populārs gan par vidi domājošu lasītāju lokā, gan to vidū, kuriem ir ierobežotas pārvietošanās spējas. Grāmatas uz mājām tiek nogādātas ar īpaši izstrādātu grāmatu velosipēdu, un pakalpojums ietver pat grāmatu nodošanu. Velosipēdu bibliotēkā loma ir iespēja vasaras nodarbinātības programmas studentiem piedzīvot bibliotēku pasauli, kalpojot sabiedrībai.

Rezumējot, Siguldas novada bibliotēkas apņemšanās nodrošināt daudzveidīgas, pieejamas un novatoriskas programmas uzsver tās kā kultūras un izglītības stūrakmens lomu sabiedrībā. Bibliotēka efektīvi apmierina savas daudzveidīgās auditorijas vajadzības, sākot no lasīšanas mīlestības audzināšanas bērnos un beidzot ar senioriem digitālajā laikmetā. Grāmatu pakomāts un velosipēdu bibliotēkas iniciatīvas demonstrē iekļaušanas un ērtību visiem iedzīvotājiem sekmēšanu.

Martina Tušeka – Horvātija – pamatskolas skolotāja

Mani sauc Martina Tušeka, strādāju pamatskolā par klases audzinātāju. Savā darbā bieži sastopos ar bērniem, kuriem ir attīstības grūtības, un pēc vairāku kursu apguves psiholoģijas jomā nolēmu sākt rakstīt grāmatu, t. i., terapeitiskos stāstus bērniem. Digitālā publicēšana ir viena no CREMEL apmācību tēmām, un šī iemesla dēļ es nolēmu tajā iestāties, lai papildinātu savas zināšanas un prasmes. Mani ļoti ieinteresēja digitālā publicēšana.

Visizplatītākie šķēršļi, ar kuriem saskāros, bija digitālo kompetenču trūkums citiem līdzstrādniekiem un manā darbavietā, īpaši starp skolotājiem, kuriem nebija pietiekami daudz šo komunikācijas un digitālo prasmju, tāpēc CREMEL apmācības patiesībā bija izcila izglītība.

Tāpat arī resursu un motivācijas trūkums, un citu līdzstrādnieku trūkums, kuri nevarēja piedalīties. Savā darbā es turpināšu izmantot visu CREMEL apmācībā apgūto, jo tas man sniedz daudz iespēju, daudz jaunu zināšanu un prasmju, un daudz jaunu paziņanos un sadarbību ar cilvēkiem, kuriem ir komunikācijas un digitālās publicēšanas prasmes.

CREMEL ir ZINĀŠANAS!

#CremelMakesCultureStronger

Lilīta Pudule - Latvija - Latvijas Nacionālā mākslas muzeja (turpmāk - LNMM) projekts "No-zīmes"

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs (LNMM) aizsāka studentiem pielāgotu novatorisku attālinātās izglītības programmu "No-zīmes". Sākotnēji tās bija 12 nodarbības, tagad "No-zīmes" ir paplašinājušās līdz 15 tiešsaistes nodarbībām četros mākslas muzejos, tostarp LNMM galvenajā ēkā, Mākslas muzejā RĪGAS BIRŽA, Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejā un Romana Sutas un Aleksandras Beļcovas muzejā.

Šīs nodarbības paredzētas dažādām vecuma grupām, ievērojot Latvijas projekta "Skola 2030" ietvaru un iesaistot skolēnus jēgpilnā mācību pieredzē.

Programma "No-zīmes" tika iecerēta kā inovatīvs digitālās izglītības piedāvājums, kas paredzēts, lai piesaistītu skolēnu interesi un pielāgotos digitālās vides tehnoloģiskajām iespējām. Tas neatkārto notikumus uz vietas, bet sniedz unikālu iespēju izpētīt mākslas un dizaina procesus, atklāt muzeja darbību aizkulisēs un piekļūt muzeja daļām, kas apmeklētājiem parasti nav pieejamas, piemēram, kolekciju glabātuvēm.

"No-zīmju" galvenās īpašības:

1. Interaktīvā digitālā platforma: nodarbības tiek izvietotas platformā "Nearpod", kas ir pieejama tiešsaistē bez reģistrācijas. Saziņa ar dalībniekiem tiek atvieglota, izmantojot "Zoom" platformu, piedāvājot tiešsaistes iesaistīšanos, diskusiju grupas un ātru tehnisko problēmu risināšanu.

2. Ekspertu ieskatī: "No-zīmes" bagātina savu saturu ar videoklipiem, kuros piedalās vairāk nekā 30 profesionāļi, tostarp scenogrāfi, mākslinieki, kuratori un muzeja darbinieki. Šī aizkulišu piekļuve piešķir izglītības pieredzei dziļumu un reālo kontekstu.

3. Pielāgots skolēnu vajadzībām: projekts attīstījās, veicot plašus pētījumus, tostarp dažādu vecuma grupu skolēnu aptaujas, identificējot vairāk nekā 60 tiešsaistes rīkus. Tika atlasīti visatbilstošākie un lietotājam draudzīgākie rīki, lai nodrošinātu studentu vajadzību apmierināšanu.

4. Pieejamība: "No-zīmes" nodrošina iekļaušanu, sniedzot detalizētu pieteikšanās informāciju, daudzvalodu vārdnīcas (latviešu, angļu un krievu), kā arī klases vingrinājumus, ko var paplašināt arī ārpus tiešsaistes nodarbības. Skolotājiem ir iespēja sniegt atsauksmes, izmantojot Google Forms anketas.

5. Nepārtrauktība pēc pandēmijas: sākotnēji radusies Covid-19 pandēmijas laikā, programma "No-zīmes" turpinājās arī pēc ierobežojumu atcelšanas. Šī programma piedāvā unikālu iespēju skolām, kuras nevarēja noorganizēt muzeja apmeklējumu klātienē, paplašinot tā sasniedzamību līdz latviešu diasporai un skolēniem, kuri mācās mājās.

6. Iekļaušana: "No-zīmes" iekļauj skolēnus ar kustību un uztveres traucējumiem, veidojot sadarbību ar skolotājiem, lai apmierinātu viņu īpašās prasības.

7. Ilgtspēja: "No-zīmju" dizains nepaļaujas uz īslaicīgām tendencēm un nodrošina aktualitāti nākotnē. Saturs joprojām ir vērtīgs arī pēc pandēmijas.

LNMM īstenoja spēcīgu komunikācijas kampaņu, uzsākot īstenot "No-zīmes", aptverot mediju ziņojumus, sociālos tīklus, skolotāju seminārus, muzeju sludinājumus un skolai nozīmīgas tīmekļa vietnes. Atsauksmes no skolām ir bijušas pozitīvas, un tas sekmē programmas turpmākos panākumus.

Noslēgumā jāsaaka, ka "No-zīmes" ir lielisks paraugs digitālam risinājumam attālinātai muzeju izglītībai. Tā piedāvā saistošu, pieejamu un iekļaujošu izglītojošu pieredzi skolēniem, nodrošinot viņiem saikni ar kultūras un muzeju nozari. "No-zīmes", kas radās kā risinājums pandēmijas laikā, ir atradušas pastāvīgu lomu kā LNMM izglītojošs piedāvājums, kas sasniedz plašāku auditoriju un ļauj piedzīvot unikālu muzeja pieredzi arī turpmāk.

KOMUNIKĀCIJA

Marco Capone – Itālija – komunikācijas students/speciālists

Mani sauc Marko Kapone, es nāku no Lečes, un man ir 25 gadi. Es studēju mākslas vēsturi universitātē un strādāju par komunikācijas speciālistu asociācijā *34° Fuso*, kas atrodas Lečē un nodarbojas ar kultūras pakalpojumiem auditorijas iesaistīšanai. Es sekoju CREMEL apmācības programmai, lai uzlabotu savas prasmes. Savā darbā bieži nākas saskarties ar daudziem izaicinājumiem, no kuriem lielākais ir saikne starp to, ko vēlies komunicēt un to, kā to izdarīt. Es domāju, ka komunikācija ir darbs ar "līdzsvaru", kā es mēdzu teikt, jo vienmēr ir jāatrod līdzsvars starp satura kvalitāti un informāciju, ko vēlaties nosūtīt savai mērķauditorijai.

Es uzzināju par CREMEL, pateicoties ITS Komunikācijas institūtam, ko es apmeklēju. Es patiešām domāju, ka CREMEL ir noderīgs apmācības risinājums, jo tas man sniedza padomus un praktiskus rīkus, ko izmantot elastīgas pieejas komunikācijā radīšanā. Mēs atrodamies pastāvīgi mainīgā pasaulē un vidē, un mēs nevaram uzskatīt komunikāciju par fiksētu instrumentu, patiesībā mēs katru dienu saskaramies ar kontekstu evolūciju, plašsaziņas līdzekļu attīstību, saziņas valodu evolūciju. CREMEL man iedeva konkrētus instrumentus ar pareizajām instrukcijām, ko izmantot manā darbā.

Izmantojot CREMEL, es vēlētos padziļināt pieeju iekļaujošai komunikācijai nelabvēlīgā situācijā esošiem cilvēkiem, piemēram, dzimumu līdztiesībā. CREMEL vienā vārdā? Tas liek man domāt par krēmu, kaut ko garšīgu.

CREMEL ir PIEVILCĪBA!

#CremelMakesCultureStronger

Gabriele Cruciata – Itālija – pētnieciskais žurnālists

Mani sauc *Gabriele Cruciata*, es esmu žurnālists un dzīvoju Romā. Es strādāju Itālijā un ārzemēs kā reportieris un kā pasniedzējs. CREMEL projektam es izstrādāju apmācību sesiju par raidierakstiem (podcasting), kas ir viens no interesantākajiem digitālajiem rīkiem apraides un kultūras komunikācijas ietvaros. Četras epizodes, kas izskaidro, kā sākt no idejas līdz radītā audio produkta izplatīšanai, kas domātas kultūras jomai, piemēram, muzejiem, skolām un citiem kultūras centriem. Sākot no vispārējās idejas, ir iespējams izveidot detalizētu audio sērijveida produktu, kas ļauj cilvēkiem viegli pievienoties kultūras pasaulei.

Viens no CREMEL labās prakses piemēriem, ko mēs izmantojam darba grupā, bija apmācība tiešsaistē un pēc pieprasījuma klātienē. Bija iespēja izveidot tādu cilvēku kopienu, kas klausās un mācās, un iespēja izglītotājiem un apmācību dalībniekiem iepazīt vienu otru klātienē apmācību laikā. Tie ir ļoti noderīgi brīži, un es domāju, ka mums vajadzētu ieviest CREMEL platformu ar mīļdarbības digitālajiem rīkiem.

CREMEL ir INOVĀCIJA!

#CremelMakesCultureStronger

Jakubs Čaplarskis – Polija – Rotaļlietu muzeja direktora vietnieks

Mani sauc Jakubs Čaplarskis. Par projektu uzzināju no vēstules, ko saņēmu no Kielces tehnoloģiju parka. Man bija liels prieks piedalīties šajā projektā.

Mēs kā KRI operatori saskaramies ar lielām grūtībām pašā muzeja struktūrā. Mums nav sava fotogrāfa un sava grafiskā dizainera, tāpēc pirms diviem gadiem nolēmām mārketinga aktivitātes uzticēt ārējam uzņēmumam. Mēs, protams, sagatavojam ierakstu saturu, sagatavojam to grafiku un vispārējo ideju, savukārt ārējais uzņēmums jau rūpējas par publicēšanu, tas arī rūpējas par pilnu reklāmas kampaņu. Zīmīgi, ka, pirms sākām strādāt kopā, uzņēmums mums sagatavoja mārketinga stratēģiju, caur kuru noskaidrojām, kuri informācijas kanāli mūsu muzejam ir vislabākie.

Mēs bijām pārsteigti, jo līdz šim bijām izmantojuši pazīstamākos kanālus, piemēram, *Facebook* un *Instagram*. Izrādījās, ka, kas attiecas uz Rotaļlietu un spēļu muzeju, ļoti liels informācijas kanāls ir *Google* vizītkarte, kurā kopš tā laika cenšamies augšupielādēt aktuālo informāciju par mūsu piedāvājumu un mūsu pasākumiem.

CREMEL vērta manu uzmanību uz mārketinga aktivitāšu nozīmi kultūras iestādē, kas galvenokārt koncentrējas uz auditoriju. Mēs arī cenšamies mainīt to, ka Rotaļlietu un spēļu muzejs asociējas tikai ar jaunāko auditoriju. Cita starpā mēs ar mārketinga aktivitātēm cenšamies piesaistīt citas vecuma grupas, piemēram, pieaugušos un seniorus.

Šis projekts sniedz lielisku iespēju kultūras iestādēm vēl plašāk sasniegt potenciālo auditoriju.

CREMEL ir IESPĒJA!

#CremelMakesCultureStronger

Vladislavs Ivanovs – Latvija – Rīgas pilsētas arhīvs

Rīgas pilsētas arhīvam, kas atrodas vienā ēkā ar Rīgas vēstures un kuģniecības muzeju, ir atzinīgi vērtējama pieeja virtuālajām izstādēm. Ir izveidota virtuāla izstāde par Rīgas pilsētas arhīvu, kas pieejama šeit: <https://www.archiv.org.lv/rigaspilsetasarchivs>.

Šī virtuālā izstāde mazina pieejamības nepilnības, piedāvājot ieskatu Rīgas pilsētas arhīvā – vietā, kas fiziskiem apmeklējumiem rada ievērojamus izaicinājumus. Arhīvs ir atvērts tikai divas dienas nedēļā, un ir nepieciešama individuāla pieteikšanās, tāpēc apmeklētājiem ir grūti ieplānot apmeklējumu. Turklāt arhīvs atrodas 3. stāvā ar ierobežotu pieejamību personām ar kustību traucējumiem. Neskatoties uz šiem izaicinājumiem, Rīgas pilsētas arhīvā glabājas vērtīga Latvijas dokumentārā mantojuma kolekcija, kas padara virtuālo izstādi par būtisku resursu.

Virtuālā izstāde sniedz vēsturisku ieskatu, piedāvājot informāciju par arhīvu, ēkas vēsturi un informāciju par kolekciju, fokusējoties uz nozīmīgākajiem dokumentiem, ko papildina kvalitatīvas fotogrāfijas. Tajā ir arī integrēta virtuālā 3D tūre pa arhīva telpām, ļaujot lietotājiem pārvietoties pa arhīva telpām un piekļūt papildu informācijai noteiktos punktos, padarot to pieejamu plašai auditorijai. Papildus virtuālajai izstādei tīmekļa vietnē tiek piedāvāta arī orientēšanās spēle "Tuvāk arhīvam", kas varētu palīdzēt arhīvu popularizēt plašākai auditorijai.

Lai gan šī virtuālā izstāde ir slavējama, to var uzlabot. Vietne ir pieejama tikai latviešu valodā, ierobežojot tās sasniedzamību, un audio satura trūkums padara to mazāk iekļaujošu personām ar redzes traucējumiem. Ekskursijas laikā ir nepieciešami praktiski skaidrojumi, lai atbildētu uz apmeklētāju jautājumiem. Izstādes atsauksmju saite varētu būt pieejamāka, un trūkst informācijas par fizisku arhīva apmeklējumu, padarot to lietotājam mazāk draudzīgu.

Neskatoties uz šiem trūkumiem, šī virtuālā izstāde izceļas kā pozitīvs solis uz Latvijas arhīvu digitālo komunikāciju, veicinot kultūras mantojuma pieejamību un atbildīgu patēriņu. Izstādes radītāji, galvenokārt no arhīva, ir sasnieguši atzīstamu rezultātu pieejamības nepilnību pārvarēšanā.

Rezumējot, atmiņas institūcijas turpina pielāgoties mainīgajai ainavai, iekļaujot digitālās transformācijas, un virtuālajām izstādēm ir būtiska nozīme kultūras mantojuma pieejamības uzlabošanā. Rīgas pilsētas arhīva virtuālā izstāde kalpo kā ievērojams piemērs šiem centieniem ar potenciālu turpmākai uzlabošanai un plašākai iekļaušanai.

DIGITĀLAIS MĀRKETINGS

Mateušs Zapala – Polija – mārketinga komunikācijas speciālists

Mani sauc Mateušs Zapala. Vai man ir saistība ar kultūras jomu? Atgriežoties pagātnē, jā! Viens no maniem zinātniskajiem grādiem ir bibliotēku zinātnē, tāpēc es strādāju ar bibliotēkām. Es arī piedalījos daudzos kultūras pasākumos. Agrāk es biju arī universitātes pasniedzējs, tāpēc man ir iepriekšēja pieredze kultūras jomā, taču tagad es strādāju par mārketinga komunikācijas speciālistu vienā no lielākajām Polijas izdevniecībām, kas koncentrējas uz izglītību.

Esmu iesaistījies CREMEL, jo uzskatu, ka šī ir lieliska iespēja kultūras iestādēm izplatīt zināšanas par mārketingu, mārketinga komunikāciju un digitālajiem medijiem. Esmu poļu CREMEL kursu galvenais pasniedzējs, un tajos galvenokārt koncentrējos uz digitālo mediju un digitālā mārketinga jomu. Protams, man ir pieredze digitālajā publicēšanā un e-apmācībā, tāpēc es izmantoju savas zināšanas, lai palīdzētu apgūt šos priekšmetus.

Es domāju, ka CREMEL ir lieliska lieta zināšanu apmaiņai, informācijas apmaiņai ar cilvēkiem, kuriem, iespējams, nav šo zināšanu, bet varbūt ir šīs zināšanas, taču viņi nezina, kā tās pareizi izmantot vai kā tās izmantot plašāk. CREMEL paplašināšana un turpināšana būtu lieliska ideja.

Ja es meklētu jaunas ieinteresētās puses CREMEL, es domāju, ka tām, galvenokārt, vajadzētu būt pilsētas amatpersonām, jo kultūras iestādes ir atkarīgas no Polijas pilsētas amatpersonām. Tāpēc CREMEL projektam ļoti noderēs pilsētas amatpersonu plašāka iesaiste, daloties ar informāciju par projektu un daloties informācijā par digitālajiem medijiem un digitālo mediju izmantošanu kultūras iestādēs.

Dalāties zināšanās, dalāties pieredzē, dalāties idejās!

CREMEL ir DALĪŠANĀS!

#CremelMakesCultureStronger

Eleonora Giammarini – Itālija – sociālo mediju vadītāja

Mani sauc *Eleonora Giammarini*, man ir 25 gadi, es nāku no Bari (Itālijā). Es esmu Bari universitātes vadības inženierzinātņu studente. Jau gadu esmu muzikālā festivāla MUNDI normaņu-švābu pilī Sannikandro organizatoru komandā. Esmu festivāla sociālo mediju vadītāja.

Es vienmēr meklēju inovatīvas un pievilcīgas komunikācijas pieejas festivālam, un, kad uzzināju par CREMEL, pateicoties *Puglia Creativa* atvērto durvju dienai, es ļoti priecājos apmeklēt bezmaksas tiešsaistes apmācības, kuras varēju apmeklēt pēc pieprasījuma, kad un kur vēlējos, un padziļināt savas zināšanas, lai uzlabotu savu darbu.

Kultūras un radošajā darbā mums kā KRI speciālistiem ir jāsaskaras ar dažādiem un mainīgiem šķēršļiem, kas saistīti ar digitālajiem rīkiem un platformām, kas ļauj uzlabot ikdienas darbu. Digitālie lietotāji var piekļūt bezgalīgam informācijas daudzumam, tāpēc pirmais, par ko man ir jā rūpējas, ir piesaistīt auditorijas uzmanību un radīt lietotājiem pievilcīgu saturu, kam vienlaikus jābūt saskaņotam ar digitālās platformas, kurā tie tiek publicēti, komunikācijas veidu.

Vēl viens šķērslis, kas jāpārvar, ir pastāvīgā satura plāna atjaunināšana. CREMEL kursi par mārketingu pasākumu vadībai un tekstu rakstīšanu man palīdzēja padziļināt zināšanas, lai pareizi plānotu esošo saturu un veidotu jauno saturu pievilcīgākā veidā.

CREMEL ir TĪKLOŠANĀS!

#CremelMakesCultureStronger

Tomislavs Lukičs – Horvātija – IT un digitālā mārketinga eksperts

Mans uzņēmējdarbības ceļš ir tieši saistīts ar digitālajām prasmēm, kas ir nepieciešamas ikvienam. Kopā ar mūsu klientiem un partneriem caur CREMEL mēs palīdzam izstrādāt projektus un tiešsaistes uzņēmējdarbību tā, lai tie varētu izpausties radošā veidā digitālajā pasaulē.

CREMEL es izstrādāju divus apmācību ciklus par digitālo publicēšanu un digitālo mārketingu, kas ir ārkārtīgi interesantas tēmas, kas noder ikvienam.

Tās ir svarīgas prasmes, kuras apgūt nākotnē. No digitālā mārketinga un izdevējdarbības kursa man radās iespaids, ka cilvēkiem tas šķita ārkārtīgi interesanti, un man bija interesanti redzēt, kādi jautājumi ir cilvēkiem, kuri apmeklē šo kursu. Varu teikt, ka tā tiešām ir ļoti laba un kvalitatīva pieredze.

Es domāju, ka CREMEL platformai ir novatoriska pieeja: iespēja tai piekļūt tiešsaistē, kur mums ir dažādu jomu pasniedzēji, kuri, izmantojot video materiālus un teksta materiālus, ļauj lietotājiem, kas to apmeklē, iegūt ne tikai teorētiskās zināšanas, bet arī saņemt atbildes uz praktiskiem jautājumiem.

Visai platformai un apmācības veidam ir ļoti augsta kvalitāte. Iespēja iztaujāt pasniedzējus par konkrētām problēmām un rezultāti pēc šo zināšanu pārbaudes varētu būt svarīgākie akcenti šajā platformā.

Es domāju, ka CREMEL ir ļoti labas iespējas attīstīties un paplašināties, un palīdzēt cilvēkiem, kuri nolemj izmantot kursus un uzzināt par prasmēm, ko tajos piedāvā organizācijas vai līdzfinansētāji, kas varētu palīdzēt CREMEL celt citā līmenī. Iespējams, ka to var izmantot arī privātais sektors, kas varētu šo izglītību ieguvušos cilvēkus uzlūkot kā potenciālos darbiniekus.

Mācību pieejas un materiāla apguves metodoloģijas manā skatījumā ir visspēcīgākās koncepcijas. Domāju, ka CREMEL ir trāpījis naglai uz galvas! Platforma un veids, kādā cilvēki apmeklē šos kursus, ir lieliski. Es jau minēju to iepriekš, proti, mums ir videomateriāls, ko cilvēki skatās, un mums ir iespēja komunicēt ar pasniedzējiem, lai saņemtu atbildes uz kādiem noteiktiem jautājumiem.

CREMEL ir PAŠPILNVEIDOŠANĀS!

#CremelMakesCultureStronger

Barbara Kasprzyk-Dulewicz – Polija – Vēstures muzeja kuratore un atbildīgā par mārketingu

Es esmu Barbara Kasprzyk-Dulewicz. Kā KRI speciālistiem mūsu ikdienas darbā viens no lielākajiem izaicinājumiem ir atbilstoša mijiedarbība ar mūsu auditoriju. Mēs cenšamies nodrošināt, lai mūsu sagatavotais saturs būtu ne tikai vizuāli pievilcīgs, bet arī informatīvs. Tomēr, neskatoties uz mūsu pūliņiem, saņemtā atsaucība un atsauksmes ne vienmēr ir tādas, kā mēs vēlētos. Mūsu svarīgākais uzdevums ir izveidot pareizas attiecības ar mūsu auditoriju.

Viens no svarīgākajiem aspektiem apmācībā, kuras man bija prieks apmeklēt, bija zināšanu par mūsu tiešsaistes un plašākām sociālo mediju aktivitātēm sistematizēšana un rīku pielāgošana mūsu vajadzībām. Pats izaicinošākais, taču arī pozitīvais CREMEL sanāksmju aspekts, bija cilvēki. Galvenokārt mūsu pasniedzējs, kurš ir ne tikai speciālists, bet arī tas, kurš vienmēr palīdzēs nepieciešamības gadījumā, pie kura varam vērsties, ja mums ir kādi jautājumi, kuram ir arī lieliskas idejas, lai palīdzētu mums uzlabot darba efektivitāti.

Kas attiecas uz mūsu priekšlikumiem vai vajadzībām, manuprāt, milzīga projekta priekšrocība ir pieejamā platforma, kurā varam aplūkot materiālus no citām valstīm. Mēs varam salīdzināt savu darba sistēmu ar citām darba sistēmām un noteikti no tās mācīties.

CREMEL ir INOVĀCIJA!

#CremelMakesCultureStronger

KULTŪRA

Rossella Tricarico – Itālija – kultūras un komunikācijas koordinatore

Es esmu *Rossella Tricarico*. 8 gadus sadarbojos ar kultūras centru *Manifatture Knos Lečē* (Itālija) kā koordinatore un komunikācijas vadītāja. Pirms dažiem mēnešiem es uzsāku bibliotēkas projektu.

Man ir būtiska projekta un jaunās telpas popularizēšana, turklāt centrā *Knos* man vienmēr ir nepieciešama zināšanu atjaunošana par tādu svarīgu tēmu kā auditorijas attīstība, tāpēc šajā darba posmā bija svarīgi apmeklēt CREMEL apmācības. Pateicoties CREMEL padomiem un pasniedzēju ieteikumiem, mūsu bibliotēkai izdevās sasniegt vislielāko auditoriju visā valstī. Apmācību apmeklēšana projekta laikā bija ļoti noderīga un palīdzēja izlabot komunikācijas kļūdas un tās pareizi novirzīt. Domājot par CREMEL attīstību atbilstoši manām vajadzībām, es vēlētos padziļināt savas zināšanas par AI (mākslīgo intelektu) un to, kā tas ietekmē komunikāciju. Jau tiek prognozēts, ka tuvākajā nākotnē būs jāizmanto viss jauno digitālo rīku potenciāls.

CREMEL ir EVOLŪCIJA!

#CremelMakesCultureStronger

Madara Didrihsone - Latvija - Digitālās transformācijas piemēri arhīvos

Mani īpaši interesē digitālā transformācija audiovizuālajos arhīvos, ņemot vērā manu pieredzi kino un pašreizējo lomu Latvijas Valsts audiovizuālo dokumentu arhīvā. Mans mērķis ir izpētīt, kā institūcijas mazina plaisu starp plašiem arhīvu materiāliem un sabiedrības pieprasījumu pēc audiovizuālā satura. Šis izaicinājums ir saistīts ar diviem galvenajiem šķēršļiem: nedigitālo audiovizuālo formātu pieejamību un arhīvu materiālu prezentāciju.

Meklējot digitālās transformācijas piemērus, es vispirms novērtēju savas iestādes digitālo attīstību un pēc tam došos nezināmā teritorijā, lai izpētītu, kā citas iestādes risina šīs problēmas.

Jebkura arhīva galvenā misija ir saglabāt dokumentus un padarīt tos pieejamus sabiedrībai. Digitālās datubāzes ir kļuvušas par galveno līdzekli šīs pieejamības nodrošināšanai. Latvijas Valsts audiovizuālo dokumentu arhīvs savu digitālo datubāzi "Redzi, dzirdi Latviju" uzsāka 2016. gadā, piedāvājot publisku piekļuvi. Šī tiešsaistes platforma ir būtisks rīks arhivāriem, jo tā vienkāršo navigāciju un piekļuvi liela audiovizuālo materiālu daudzumam. Šī digitālā transformācija ir īpaši izdevīga audiovizuālajiem arhīviem, jo tā uzlabo pieejamību sabiedrībai.

"Redzi, dzirdi Latviju" veiksmes faktori ietver:

1. Plaša pieejamība: "Redzi, dzirdi Latviju" piedāvā piekļuvi vairāk nekā 109 000 ierakstiem, tostarp digitālajiem failiem. Datubāze ir pieejama ikvienam, kam ir interneta pieslēgums, galvenokārt Latvijas teritorijā. Ārvalstu piekļuvei var piemērot stingrākus noteikumus.
2. Dažādas meklēšanas iespējas: lietotāji var veikt meklēšanu pēc atslēgvārdiem un izmantot uzlabotos filtrus dažāda veida dokumentiem, piemēram, filmām, fotoattēliem un skaņas dokumentiem. Iespēja izveidot personalizētus atlases sarakstus uzlabo lietotāja pieredzi.
3. Lietotāja mijiedarbība: datubāze ļauj lietotājiem sazināties ar arhīvu, pasūtīt kopijas, uzdot jautājumus un atstāt komentārus. Šī īpašība veicina kolektīvās iesaistīšanās un ieguldījuma sajūtu.
4. Intuitīvs dizains: lai gan datubāzes var būt sarežģītas, "Redzi, dzirdi Latviju" saglabā vienkāršu dizainu, piedāvājot vienkāršu meklēšanas joslu un intuitīvas iespējas satura filtrēšanai un izpētei.

Platformai ir problēmas, kas saistītas ar valodu un ierobežotu redzamību. Metadati un anotācijas ir pieejamas tikai latviešu valodā, kas var būt šķērslis tiem, kas nerunā latviski, turklāt izpratnes veicināšana par platformu ir izrādījusies sarežģīta budžeta ierobežojumu dēļ.

Īru filmu institūta (IFI) "Arhīva atskaņotājs" ir lielisks digitālās transformācijas piemērs. Tas tika izveidots 2016. gadā, un tā mērķis bija padarīt Īrijas audiovizuālo mantojumu pieejamu pasaules auditorijai. IFI "Arhīva atskaņotājs" nodrošina bezmaksas piekļuvi saturam bez ģeogrāfiskiem ierobežojumiem un ir paplašinājis savu klātbūtni dažādās platformās, tostarp mobilajās lietotnēs.

Galvenie faktori, kas veicina tā panākumus, ir:

1. Skaidri definēts mērķis: IFI "Arhīva atskaņotājs" galvenais mērķis ir dalīties ar Īrijas audiovizuālo mantojumu ar globālu auditoriju. Tas veiksmīgi pārvar ģeogrāfiskos ierobežojumus, piedāvājot saturu, pamatojoties uz pieejamības līmeņiem (pieejams Īrijā, pieejams visā pasaulē par maksu un bezmaksas piekļuve globālai auditorijai).
2. Pazīstama formāta izmantošana: platformas saskarne atgādina populāras straumēšanas platformas, tādējādi lietotājiem ir viegli orientēties un mijiedarboties ar saturu.
3. Vairāku platformu pieejamība: mobilo lietotņu pieejamība un saderība ar dažādām operētājsistēmām nodrošina pieejamību plašai auditorijai.
4. Lietotājam draudzīgs dizains: platformas dizains ir intuitīvs, piedāvājot vienkāršus veidus, kā piekļūt saturam un izpētīt atlasītās kolekcijas. Lietotāji var viegli atskaņot videoklipus, koplietot saturu un piekļūt aprakstiem.
5. Efektīva izstrādātāju sadarbība: sadarbībai starp IFI un izstrādātāju "Axonista" ir bijusi būtiska nozīme projekta panākumos, apvienojot tehniskās zināšanas ar dziļu satura izpratni.

Tomēr IFI "Arhīva atskaņotājam" trūkst subtitru atbalsta, kas varētu uzlabot pieredzi plašākai auditorijai. Turklāt tas varētu gūt labumu no audio aprakstiem, lai palielinātu iekļaušanu.

Izpētot šos divus digitālās transformācijas projektus, ir skaidrs, ka katram no tiem ir savas stiprās un vājās puses. "Redzi, dzirdi Latviju" izceļas ar plašu piekļuvi arhīvu materiāliem un izsmalcinātu meklēšanas pieredzi. No otras puses, IFI "Arhīva atskaņotājs" izceļas pieejamības un lietotājam draudzīga dizaina ziņā.

Tania Mulca – Horvātija – profesionāla pedagoģe un pasniedzēja

Mani sauc *Tania Mulca*. Es esmu profesionāla asociētā pedagoģe nelielā skolā *Gorski Kotar, Brod Moravice* pamatskolā. Savā darbā es saskaros ar dažādām darba jomām.

Kopumā izglītība ir ļoti plaša joma, un ļoti svarīgs darba un izglītības segments, protams, ir kultūra.

Man ir privilēģija, ka savā darbā es satieku dažādus ekspertus, dažādu mākslas jomu pārstāvjus, dažādus organizatorus, kas darbojas kultūras jomā, un ka mēs reāli apvienojam kultūru un skolu un piedāvājam dažādus kultūras notikumus mūsu jaunākajām paaudzēm. Par programmu CREMEL uzzināju no vietējās attīstības aģentūras *Pins*, kas vēlāk mani iesaistīja programmā. Tā es kļuvi par vienu no pasniedzējiem.

Piedaloties šajā programmā, es faktiski ieguvu iespēju papildus skolas un kultūras savienošanai ikdienā ar savām zināšanām un pieredzi reāli dot ieguldījumu kultūras attīstībā, tas ir, kultūras jomā izglītībā.

Tēma, kura mani iepriecināja šajā programmā, ir e-izglītība, tas ir, e-mācības. E-mācības mūsu digitālajā pasaulē ir ļoti svarīga joma izglītībā, tāpēc es uzskatu, ka tās var kļūt par ļoti svarīgu un labu instrumentu, lai vēl vairāk savienotu kopienu un kultūru. Tas ir, ielikt kultūru mūsu ikdienas dzīvē, lai kultūra kļūtu par līdzvērtīgu mūsu kopienas locekli.

CREMEL ir SAVIENOJUMS!

#CremelMakesCultureStronger

Elisa Monsellato – Itālija – kultūras projektu vadītāja

Mani sauc *Elisa Monsellato*, un es esmu CREMEL pasniedzēja. Es esmu kultūras projektu vadītāja un "I come InPuglia" koordinatore. 10 gadus strādāju savā organizācijā "34° Fuso", kultūras pieejamības sociālās veicināšanas asociācijā. Mēs strādājam pie līdzdalības procesa un kultūras tiesībām visiem.

Darbs pie kultūras iekļaujošajiem procesiem nozīmē strādāt iekļaujošu kopienu labā. Es piedalījos CREMEL apmācību programmā, izstrādājot apmācību sesiju par auditorijas iesaisti, kas galvenokārt bija paredzēta mazām kultūras organizācijām un kultūras speciālistiem, kuru mērķis ir stiprināt partnerību ar valsts iestādēm, un jaunu mērķu sasniegšanu (produktu lietotāji/apmeklētāji un/ vai pakalpojumi).

Ar CREMEL darbiniekiem un studentiem es dalījos pieredzē "Swapmuseum", kam "Radošā Eiropa" ir piešķirusi labās prakses statusu iekļaujošas kultūras pieejai kultūras iestāžu dzīvē. Es arī dalījos savā pieredzē saistībā ar "Faro vienošanos", kas dod virzienu kopienu sociālajai un kultūras ilgtspējībai. CREMEL platforma ir svarīga tiem, kas darbojas kultūras un iekļaujošajā darbā, un tiem, kas vēlas īstenot komunikācijas stratēģijas auditorijas iesaistīšanai.

CREMEL ir DIGITĀLS!

#CremelMakesCultureStronger

Agnieszka Walkowicz-Wesołowska – Polija – administrācijas un klientu apkalpošanas speciāliste Botāniskajā centrā

Mani sauc *Agnieszka Walkowicz-Wesołowska*, par projektu uzzināju no sava darba devēja, kurš arī mani mudināja piedalīties, lai paplašinātu savas zināšanas un iegūtu jaunas prasmes mārketingā.

Ikdienā mēs saskaramies ar daudzām problēmām saistībā ar popularizēšanu un mārketingu, jo nav viena darbinieka ar šiem pastāvīgajiem pienākumiem, šie uzdevumi tiek uzticēti dažādiem cilvēkiem, kas prasa informācijas apmaiņu, kā arī darbību koordinēšanu, turklāt mums nav budžeta šāda veida aktivitātēm, tāpēc daudzas lietas darām spontāni.

Pirmkārt, CREMEL sistematizēja zināšanas un parādīja iespējas. Uzzināju par daudziem rīkiem, īpaši brīvpiekļuves rīkiem, kas man palīdzēs interesantā veidā sagatavot digitālos katalogus un veidot bukletus vai ielūgumus. Šīs zināšanas noderēs arī maniem kolēģiem un palīdzēs sagatavot augu katalogus vai intereanti izklāstīt botāniskā dārza vēsturi.

Kas attiecas uz apmācību iespējām, protams, mēs visi esam ieinteresēti padziļināt zināšanas un apgūt mūsdienu rīkus, kā arī apmainīties ar prakses piemēriem un integrēt kultūras vai radošo kopienu mūsu pilsētā visplašākajā nozīmē.

Man šķiet, ka projekts tika īstenots ļoti intereanti, īpaši labas prakses vai ideju apmaiņa, ko mēs varam darīt bez maksas, tas ir īpaši vērtīgi mūsu situācijā.

Manuprāt, attiecības ir ļoti svarīgas digitālajā mārketingā, jo tās personalizē kontaktu un ir atslēga efektīvai saiknes nodibināšanai, lai iepazītu savu auditoriju vai klientu, kā arī attiecības šeit starp mums, projekta dalībniekiem, kas bija ļoti produktīvas un draudzīgas.

CREMEL ir ATTIECĪBAS!

#CremelMakesCultureStronger

Arta Rozīte – Latvija – Publisko bibliotēku attīstības projekts “Trešais tēva dēls”

Bibliotēku projekts “Tēva trešais dēls” ir izcils piemērs digitālajai praksei atmiņas iestādēs, par prioritāti izvirzot kultūras pieejamību laukos un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām. Šī novatoriskā iniciatīva ir ievērojami uzlabojusi piekļuvi kultūrai un zināšanām, padarot to par izcilu digitālās transformācijas modeli atmiņas iestādēs.

Šis projekts izceļas ar visaptverošu pieeju, kas risina savas mērķauditorijas pamatvajadzības. Tas veiksmīgi nodrošināja:

1. Augstas kvalitātes interneta piekļuvi. Atzīstot, ka stabils un kvalitatīvs internets ir būtisks jebkurai digitālai iniciatīvai, projekts nodrošināja stabilu savienojumu 874 bibliotēkām, no kurām daudzas atradās lauku reģionos. Tas lika pamatus dažādiem digitāliem risinājumiem.

2. Mūsdienīgu datortehniku. Projekta ietvaros šīs bibliotēkas tika aprīkotas arī ar modernām datortehnoloģijām. Tas bija novatorisks solis, jo dažās lauku kopienās šie datori bieži bija pirmās un vienīgās internetam pieslēgtās ierīces.

3. Bibliotēkas darbinieku apmācības. Atzīstot, ka ne visi bibliotēkas darbinieki pārvalda datortehnoloģijas, projektā tika ieguldīti līdzekļi bibliotēkāju apmācībā. Tas viņiem ļāva palīdzēt apmeklētājiem, īpaši senioriem, kuriem bieži trūka zināšanu par datoru izmantošanu.

4. Bezmaksas piekļuve digitālajām grāmatām: projektā tika atzīta grāmatu lasīšanas tiešsaistē pieaugošā popularitāte, kas ir izplatīta gan jauno, gan vecāku paaudžu vidū. Tā piedāvāja bezmaksas platformu reģistrētiem lietotājiem grāmatu lasīšanai, padarot to par nenovērtējamu digitālo risinājumu kultūras pieejamībai.

Šī projekta ietekme ir bijusi nozīmīga – tas veicināja digitālo pieejamību, socializāciju un izglītību cilvēkiem lauku reģionos un cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām, turklāt projekta izaugsme ir bijusi ievērojama, jo šobrīd tā lasītāju skaits ir salīdzināms ar lielākajām publiskajām bibliotēkām valstī. Tas nodrošina dažādas lasīšanas preferences, tostarp viedtālruņos, un piedāvā arī funkcijas personām ar redzes problēmām.

Projekta nosaukums “Tēva trešais dēls” atspoguļo tā dziļo vēstījumu – šķietami nepamanīti vai nepietiekami novērtēti resursi var ietvert neticamu potenciālu. Šis senais stāsts norāda uz gudrību atpazīt vērtību aiz virspusējām izpausmēm. Projekta kontekstā tas simbolizē bibliotēkas kā komunikācijas, sociālās integrācijas un attīstības centra slēpto potenciālu.

Noslēgumā jāsaista, ka bibliotēku projekts “Tēva trešais dēls” ir uzstādījis augstus standartus atmiņas iestādēm, kuru mērķis ir nodrošināt kultūras pieejamību, īpaši lauku apvidos. Tas ir laužis stereotipus par bibliotēkām, parādot tās kā informācijas, zināšanu un inovāciju centrus. Šī projekta panākumi parāda lielu digitālo risinājumu potenciālu atmiņas institūcijās – ceļu, pa kuru var tiekties iet citas institūcijas, tostarp muzeji.

Ivans Podnars – Horvātija – vēstures skolotājs

Mani sauc Ivans Podnars, strādāju Delnices pamatskolā. Es mācu vēsturi un vispār strādāju ar bērniem. Es bieži brīvprātīgi darbojos atsevišķos muzejos, piemēram, Modernās un laikmetīgās mākslas muzejā.

Kas attiecas uz muzeja darbību, tā galvenokārt notiek komunikācijā. Ļoti svarīgi ir tas, ka muzejs izmanto arī mūsdienu jaunākos medijus, lai iesaistītu komunikācijā pēc iespējas vairāk cilvēku.

Pēc iespējas lielāka mijiedarbība ir panākumu atslēga, kas ir ārkārtīgi svarīgi, iesaistot kultūrā daudzus cilvēkus. Kultūras aktivitātes arvien vairāk tiek saistītas ar digitālajiem rīkiem un digitālajiem medijiem.

CREMEL ir ārkārtīgi svarīgs avots dažādu digitālo rīku izmantošanā, vizuālā dizaina un līdzīgu aktivitāšu uztverei un iekļaušanai, kas faktiski var uzlabot mijiedarbību un komunikāciju ar auditoriju. Ārkārtīgi svarīgi ir tas, ka mijiedarbība un komunikācija ar auditoriju notiek ļoti augstā līmenī.

Muzejs kā institūcija savulaik bija ļoti tradicionāls medijs, un tajā ir jāievieš saistība ar tādiem mūsdienu medijiem kā digitālie mediji un tamlīdzīgi. Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi, lai katrai šādai iestādei būtu labs IT aprīkojums.

Runājot par muzejiem, svarīgs ir vizuālais noformējums. Šajās apmācībās es uzzināju daudz jauna par vizuālo dizainu un to, kā vizuālo dizainu faktiski var izmantot, lai pilnībā aprīkotu muzeja telpu ar modernām metodēm. Es uzskatu, ka tradicionālā un mūsdienīgā savienojums ir galvenais šāda veida aktivitāšu veikšanā. Kultūra ir jātuvina cilvēkiem, un ar šādiem projektiem, es domāju, tas ir reāli un tā patiesībā ir nākotne.

CREMEL ir SADARBĪBA!

#CremelMakesCultureStronger

Ina Romāne - Latvija - Latvijas Nacionālās bibliotēkas norišu kopas "Latviešu grāmatai 500" platforma gramatai500.lv

Kultūras pieejamība lauku reģionos bieži vien ir ierobežota tādu faktoru dēļ kā finanšu ierobežojumi, laika ierobežojumi un transporta trūkums. Latvijas Nacionālā bibliotēka, atzīmējot Latvijas izdevējdarbības 500. gadadienu, radījusi piecu gadu norišu programmu *Latviešu grāmatai 500*. Šīs programmas ietvaros radītā platforma gramatai500.lv piedāvā bagātīgu un plašu materiālu klāstu par Latvijas grāmatniecību, vēsturi, izglītību un kultūru. gramatai500.lv ir izcils piemērs kultūras pieejamības veicināšanā, nodrošinot pozitīvu lietotāja pieredzi un atbilstību dažādiem ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

1. Uz cilvēku vērsts dizains: Šī produkta centrā ir lietotājs un viņa vajadzības. Produkts izstrādāts tā, lai būtu noderīgs lietotājiem, vienkāršs un skaidrs, lietotāju saskarnes dizains veidots pārdomāti, tehnoloģija nav pašmērķis bet palīgrieks LNB misijas realizēšanā. Tas ir saprotams, interesants, aktuāls visdažādāko paaudžu, tai skaitā dažādu digitālo paaudžu, cilvēkiem – no *klusajiem tradicionāļiem līdz alfa paaudzei*. Viss izmantotais ir pieejams, lai skaidrā un aizraujošā veidā sniegtu informāciju.

2. Lietojamība: Lapai piemīt tādi svarīgākie lietojamības aspekti kā vienkārša, intuitīva lietošana, uzticamība un atraktivitāte. Pirmreizējie lietotāji labi var saprast, kur atrodas, lapas galvenās sadaļas ir labi redzamas un vienlaicīgi norāda uz to, ko lietotājs šeit var darīt – daži sadaļu nosaukumi pat ir darbības vārda formā (*Izzini, Iesaisties*) – un kur nonākt, katrā no sadaļām un lapā kopumā. Lapa ir intuitīvi navigējama.

3. Spilgts vizuālais risinājums: Mājaslapas dizains saskaņots ar kopējo vēstījumu par vēsturi kā ceļu, visur ievērota noteikta moderna krāsu gamma, kas mazina garlaicīgumu, kas varētu būt viens no riskiem, veidojot lapu par vēstures tēmu. Tas ir vizuāli pievilcīgs visām vecuma grupām, tajā ir gan mūsdienīgu, gan vēsturiski nozīmīgi attēli, kuros ikviens var atrast kādu uzrunājošu momentu, radīta sajūta, ka tas ir katra lietotāja stāsts lielajā kopainā.

4. Iekļaujamība: vietne ir pieejama ikvienam, kam ir dators un interneta pieslēgums, nodrošinot plašu lietojamību. Pārdomāts gan racionālā, gan emocionālā aspekta izmantojums lapas izveidē. Radīts iekļaujošs dizains, kas nodrošina lapas pieejamību.

5. Aktualitāte: gramatai500.lv ir ļoti aktuāla Latvijas kultūras dzīvē, piedāvājot informatīvu platformu ar mūsdienīgu dizainu, resursu, kas savu aktualitāti nezaudēs arī turpmāk, kad programma būs jau noslēgusies.

6. Ilgtspējība: šis digitālais produkts ir ilgtspējīgs gan resursu, gan sabiedrības ieguvumu ziņā. Izveidots nevis vienreizējs pasākums, bet gan līdzekļi ieguldīti pastāvīgi izmantojamās informācijas, kultūras, izglītības, pieredzes un sajūtu vietnes izveidošanā.

7. ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi: platforma gramatai500.lv sniedz ieguldījumu ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā, uzlabojot kultūras pieejamību, veicinot izglītību un kultūras daudzveidību. Tas saskan ar mērķi saglabāt kultūras mantojumu un stiprināt dzīves kvalitāti lauku reģionos.

Digitālais produkts platforma *Latviešu grāmatai 500* ir lieliska digitālā iniciatīva, kas ne tikai padara kultūru pieejamu, bet arī nodrošina pozitīvu lietotāja pieredzi. Pievēršoties dažādu lietotāju grupu vajadzībām, piedāvājot vizuāli pievilcīgu un viegli izmantojamu platformu un sniedzot ieguldījumu ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā, tas nosaka augstus standartus digitālajiem projektiem, kuru mērķis ir uzlabot kultūras pieejamību lauku apvidos.

NOVĒRTĒŠANA UN PLAŠĀKA IZMANTOŠANA

Novērtēšana un plašāka izmantošana

4.1. Labās prakses no Eiropas Savienības valstu KRI organizācijām un profesionāļiem

CREMEL projekts palīdz KRI organizācijām un profesionāļiem, nodrošinot viņiem digitālos rīkus un jaunas zināšanas, padomus un ieteikumus, lai uzlabotu to darbu un kultūras vai radošās aktivitātes.

CREMEL personāla, pasniedzēju un mācību dalībnieku vērtīgais viedoklis, kam tika pievērsta īpaša uzmanība apmācību laikā gan tiešsaistē, gan klātienē (starptautisko apmācību kursus Itālijā 2022. gada jūlijā un Horvātijā 2023. gada jūlijā), ir svarīgs, lai saprastu pašas iniciatīvas perspektīvu un pilnveidotu apmācību piedāvājumu turpmāk.

Šajā rokasgrāmatas sadaļā mēs apkopojam un dalāmies ar svarīgu un interesantu vielu pārdomām platformas attīstībai. Turpmākās idejas ir būtiskas mūžizglītībai, kas paredzēta KRI organizācijām un profesionāļiem.

CREMEL ir balstīts uz šādiem elementiem:

IEKĻAUŠANA: apmācību kursiem ir iekļaujoša pieeja saistībā ar izstrādātajām tēmām un komunikācijas un lietotāju iesaistes stratēģijām, kas adresētas dažādiem un "nepilnīgiem" mērķiem; tas nozīmē izvēlēties patiesos mērķus, nevis to idealizāciju. Dizaina un apmācības komandas strādāja kopā ar mērķi "apmācība un kultūra visiem".

ELASTĪBA: apmācību programmas, to saturs un auditorijas iesaistīšanas stratēģijas mainās atkarībā no auditorijas vajadzībām un kultūras fona.

AUGSTA KVALITĀTE: visu kursu saturs un izmantotie instrumenti sasniedza augstus kvalitātes standartus. Pasniedzēji un lektori ir eksperti aplūkotojās tēmās un piedāvā profesionāļu viedokli, izmantojot zināšanas attiecīgajā sektorā.

PIEEJAMĪBA: apmācību kursi ir tiešsaistē, pieejami visu laiku atbilstoši lietotāju dienaskārtībai. Platforma ir pieejama ikvienam, ik brīdī, ar interesantu un noderīgu saturu digitālās plaisas mazināšanai, kas, pateicoties tiešsaistes platformai, pieejama arī marginālās vietās.

KONKRĒTĪBA: pastāv cieša saikne starp kultūru un izglītības sfērām. Kultūra netiek nošķirta, bet tiek uzskatīta par kaut ko tādu, kas katru dienu var ienākt mūsu katra dzīves un izaugsmes pieredzē. Digitālie rīki kultūrai iegūst izglītošanas misiju.

PAŠPILNVEIDOŠANĀS: pēc pieprasījuma un tiešsaistes kursi ļauj lietotājiem izstrādāt autonomas apmācības un pašnovērtējuma iespējas.

TĪKLOŠANĀS: platforma sniedz iespēju komunicēt un uzturēt kontaktus ar pasniedzējiem vai lektoriem, lai apmācību laikā saņemtu atbildes uz konkrētiem jautājumiem.

IETEKME: lietotāju iesaistes stratēģijām bija liela ietekme vairākos līmeņos. Projektā iesaistītajā auditorijā bija sasniegti dažādi lietotāji, kas darbojas:

vietējā līmenī, piemēram, bibliotēkās, kultūras organizācijās, organizācijās ar sociāliem mērķiem, pašvaldībās, atsevišķu lietotāju apmācību nozarē;

nacionālā un starptautiskā līmenī, piemēram, nacionālajos muzejos, arhīvos, kultūras iestādēs un kultūras centros, kas īstenoja CREMEL apmācības savā kontekstā un darba vidē, tādējādi radot ietekmi uz savu auditoriju, kas izplatīta ļoti plašā teritorijā.

4.2. Rekomendācijas CREMEL nākotnei

2023. gada jūlijā CREMEL apmācību kursa dalībniekiem Horvātijā notika intervijas un fokusgrupas ar CREMEL pasniedzējiem un studentiem, lai apkopotu labāko praksi, tika rīkotas nacionālās, starptautiskās un kombinētās grupu diskusijas.

Apmācību neformālie pasākumi veicināja zināšanu apmaiņu. Platformas lietotāji paši sniedza ieguldījumu CREMEL pakalpojumu un kopienas attīstībā.

Četras tēmas atspoguļo un apkopo galvenās vajadzības un ieteikumus platformas darbam, proti:

1. Mijiedarbības rīki caur CREMEL platformu;
2. Tiešsaistes un bezsaistes aktivitātes CREMEL lietotājiem;
3. CREMEL projekta izplatīšanas instrumenti;
4. CREMEL satura pieejamība.

Tālāk mēs analizējam katru aspektu, izmantojot ieteikumus un risinājumus, ko piedāvā CREMEL veidotāji un pirmie platformas lietotāji:

1. ieteikums: nodrošināt lietotājiem vairāk rīku un iespēju mijiedarboties ar platformu un tās apmācību komandām.

Risinājumi:

Vairāk tiešsaistes un klātienēs iespēju mijiedarboties ar CREMEL pasniedzējiem un lekcijas, piemēram, semināri, klātienēs grupu diskusijas;

Ievadvideo *YouTube*, kurā ir parādītas visas CREMEL funkcijas labākai un tūlītējai platformas lietošanai;

Digitālās CREMEL kopienas izveide ar aktivitātēm platformas lietotāju mijiedarbībai informācijas un pieredzes apmaiņai par konkrētām tēmām.

2. ieteikums: nodrošināt lietotājiem vairāk tiešsaistes un klātienēs praktisko aktivitāšu, izmantojot CREMEL kanālus.

Risinājumi:

Vairāk gadījumu izpētes (videoklipi un prezentācijas par katru zināšanu pīlāru);

Interaktīvu vingrinājumu, uzdevumu izveide ar vērtēšanas moduļiem un vairāk praktisku aktivitāšu;

Kopienas veidošana ar *Facebook* vai *Telegram* grupām;

Jaunas atvērto durvju dienas un tiešraides pasākumi satura izplatīšanai;

Platformas sadaļas izveide, kurā varat atrast ieinteresētās puses un atbalstu savai KRI organizācijai;

Domāt par kopienas vadītāju katrai praktiskajai aktivitātei;

Padziļināta mērķauditorijas atlase ar konkrētāku informāciju, lai detalizētāk izzinātu lietotāju vajadzības.

3. ieteikums: dalīties ar labās prakses piemēriem, lai dalībnieki (gan pasniedzēji, gan studenti) izplatītu CREMEL projektu un stiprinātu tā ietekmi, lai sniegtu iespēju lielākam lietotāju skaitam atrast un izmantot bezmaksas programmu.

Risinājumi:

Sociālajos tīklos kopīgojamas atgriezeniskās saites sistēmas ieviešana;

Aktivitātes lai piesaistītu lietotājus sociālajiem kanāliem;

Lūgt lietotājus izmantot esošo sociālo kanālu funkciju izplatīšanai;

Atbilstīgas stratēģijas izstrāde studentu kļūšanai par CREMEL vēstniekiem;

Ietekmētāju iesaistīšana.

4. ieteikums: padarīt CREMEL saturu pieejamu un pieejamu citās valodās.

Risinājumi:

Subtitri angļu valodā katrai nodarbībai valsts valodās;

Sadarbība ar citām organizācijām, kas atrodas valstīs, kuras pašlaik neaptver CREMEL;

Projekta turpinājums, iesaistot jaunas ieinteresētās personas un partnerus visā Eiropā.

Mūsu īpašais paldies!

Paldies partnerorganizācijām un to darbiniekiem:

Radošās Idejas – Latvija (koordinators)

Kielces tehnoloģiju parks – Polija

Krill Studio – Itālija

Puglia Creativa – Itālija

Pins – Horvātija

Tree Agency – Igaunija

Paldies dizaina komandai, apmācību komandai, visiem ekspertiem, pasniedzējiem un lektoriem par viņu profesionalitāti.

Paldies satura un digitālā satura radītājiem, CREMEL apmācību programmas un e-platformas veidotājiem, tulkotājiem, administratīvajiem un tehniskajiem darbiniekiem un visiem cilvēkiem, kuri smagi strādāja, lai CREMEL kļūtu reāls un pieejams visiem.

Paldies kursu dalībniekiem un platformas lietotājiem, kuri sniedz svarīgas atsauksmes platformas uzlabošanai un turpmākai darbībai.

Paldies visiem, kas sniedz savu ieguldījumu projekta izstrādē un īstenošanā, arī daloties pieredzē un zināšanās.

Visbeidzot, taču ne mazāk svarīgi, paldies Eiropas Komisijai un Valsts izglītības attīstības aģentūrai, kas finansēja projektu un ticēja mūsu idejai un potenciālam.

CREMEL STIPRINA KULTŪRU!

#CremelMakesCultureStronger

1. PIELIKUMS – LABĀS PRAKSES NO LATVIJAS

1. pielikums – Labās prakses no Latvijas

Arta Rozīte – Latvija –Publisko bibliotēku attīstības projekts “Trešais tēva dēls”

Uzdevums: Aprakstīt vienu labās digitālās prakses piemēru atmiņas institūciju darbībā, kurā domāts par kultūras pieejamību lauku reģionos vai cilvēkiem ar zemu mobilitāti. Iespēju robežās aprakstīt lekciju kursā apskatītos digitālo risinājumu aspektus.

Mājasdarbā par labo digitālās prakses piemēru atmiņu institūcijas darbībā, kur domāts par kultūras pieejamību lauku reģionos vai cilvēkiem ar zemu mobilitāti, esmu izvēlējusies runāt par bibliotēku projektu „Trešais tēva dēls”. Šo projektu joprojām redzu kā visspilgtāko un jūtamāko; tas asociējas ar lauku reģionu attīstību un kultūras pieejamības tuvināšanu, apgūšanu un celšanu. Šis projekts ir unikāls un, manuprāt, ļoti pamatots, fundamentāls, jo ideja balstās vajadzībās, kas tomēr ir pamatu pamats, lai arī pirmajā mirklī tas tā nešķiet.

Projekts aptvēra un piedāvāja pašas visnepieciešamākās lietas. Pirmkārt, stabilu un kvalitatīvu internetu. Otrkārt, jaunu un modernu datortehniku. Treškārt, apmācīja atbalsta personālu, kurš, iespējams, lauku mazajās bibliotēkās datorus tik labi nepārzināja, jo viņiem bija jāuzņemas atbildība un rūpes, lai mācītu apmeklētājus. Ceturtkārt, radīja iespēju cilvēkiem bez maksas lasīt grāmatas. Šobrīd tas ir pašsaprotami, zināmi, bet tā kā šis projekts ir realizēts pirms diezgan ilga laika, tas bija vērienīgi, un rezultātu jūtam vēl joprojām. Citu – tik pamatīgu un kvalitatīvu projektu Latvijā – nezinu nosaukt. Vērā ņemama lieta, protams, ir milzīgais finansējums. „Trešais tēva dēls” ir fantastisks pierādījums tam, ka ir vietas un lietas, kurās mēs mākam īstenot grandiozus projektus.

Kvalitatīvs un jaudīgs internets ir pamats tam, lai spētu izmantot pat pašus vienkāršākos digitālos risinājumus. Jebkuras pamatvajadzības var sākt mēģināt risināt tikai tad, ja ir pieejams internets. Šī projekta ietvaros internets tika ievilkts 874 bibliotēkās. Paraleli interneta uzstādīšanai tika nodrošināta arī moderna, tam laikam atbilstoša, datortehnika. Iespējams, ka tolaik visā lauku ciematā tie bija pirmie un vienīgie datori, kā arī internets.

Projekta ietvaros tika apmācīti bibliotekāri, kuri savukārt palīdzēja ciema iedzīvotājiem. Bibliotēkās rīkoja arī senioru apmācības. Pati esmu piedalījusies kā brīvprātīgā, pavadīju vairākas stundas bibliotēkā, kur seniori nāca un mācījās vienkāršākās lietas: samaksāt rēķinus, atvērt Skype, apskatīties autobusu sarakstus, pierakstīties vizītē pie ārsta utt. Domāju, ka šie seniori ne tikai mācījās, bet arī izbaudīja kopā būšanas laiku. Tā ir sava veida socializēšanās, un tā ir svarīga vajadzība. Sen zināma patiesība, ka savējiem – meitām, dēliem, mazbērniem – nav ne laika, ne pacietības, lai vecmāmuļu vai vectētiņu mācītu. Tiesa, jāņem arī vērā aspekts, ka tas bija laiks, kad daudzi jaunie cilvēki devās pelnīt naudu uz ārzemēm, tāpēc apmācība no tuvinieku puses bija pat neiespējama.

Iespēja lasīt grāmatas internetā vairs nedrīkst būt kaut kas unikāls. Šī iespēja ir tik klātesoša, jo internetā lasa gan jaunieši, gan seniori. Šī ir vēl viena projekta sniegtā iespēja būt digitāli pieejamam. Šeit grāmatas ir lasāmas bez maksas, un pie šī brīža izmaksām šis aspekts, nenoliedzami, ir ļoti vērtīgs. Pakalpojums ir pieejams jebkuram reģistrētam pašvaldības publiskās bibliotēkas lietotājam. Piereģistrēšanās var notikt arī attālināti. Nespēju pat iedomāties vēl labāku digitālo risinājumu. Portāla lsm.lv 2023. gada 21. janvāra rakstā minēts, ka cilvēki lasa vairāk, lasa sev ērtos brīvbrīžos un lasa visu vecuma grupu cilvēki.

"E-grāmatu bibliotēka, kurā tiešsaistē ir pieejamas grāmatas latviešu valodā. Gan latviešu autoru oriģināldarbi, gan latviski tulkotās grāmatas. Ja pirmajā gadā e-bibliotēkai piepulcējās 5000 lasītāju, tad tagad to izmanto jau 17 000 lasītāju, tādējādi lasītāju skaita ziņā platforma šobrīd pielīdzināma lielākajām publiskajām bibliotēkām valstī.

Dati liecina, ka pērn gandrīz 90 % lietotāju 3td.lv lasījuši, atrodoties Latvijā, gandrīz 2 % Apvienotajā Karalistē, bet 1 % Zviedrijā un Amerikā. Visbiežāk cilvēki izvēlas lasīt viedtālrunī, un iecienītākais lasīšanas laiks ir pusdienlaiks un vakara stundas. Vairums no lasītājiem ir vecumā no 35 līdz 45 gadiem, bet aktīvas ir arī citas vecuma grupas, arī seniori, katram desmitajam platformas lietotājam ir 65 vai vairāk gadi.

Platforma kļūst arvien draudzīgāka cilvēkiem, kam ir redzes problēmas. E-grāmatu bibliotēkas lielais pluss ir arī tas, ka burtus, gan telefonā, gan datorā lasot, katrs lasītājs var palielināt tik lielus, cik viņam ir ērti. Mēs to redzam pie statistikas, ka ļoti daudzi lietotāji ir arī seniori. Tas nozīmē, ka viņiem ir nevis grāmatā mazi burtiņi un lielas lasāmās brilles, bet viņš var uztaisīt tieši tik lielus burtus, cik viņam nepieciešams. Kaut vai trīs vārdus, piemēram, telefona ekrānā, un tik šķirstīt uz priekšu."

Manuprāt, arī izvēlētais nosaukums labi izskaidro sabiedrībai projekta būtību. Talkā ņemts senais un daudzām tautām tik ļoti saprotamais stāsts par trešo tēva dēlu. Vecākie brāļi allaž uzskata jaunāko par muļķīti, jo viņš netiecas pēc pasaulīgiem labumiem.

Tomēr jau no paša stāsta sākuma, lasot vārdus "vienam tēvam bija trīs dēli", zinām – muļķi ir vecākie, trešais būs visgudrākais, viņš izglābs un uzvarēs. Trešais tēva dēls ir iekšējās, garīgās inteliģences simbols. Projekta ietvaros tas ir arī stāsts par pašu bibliotēku – piemirstu, nenovērtētu, taču patiesībā un nākotnes redzējumā uz komunikācijas, sabiedrības integrācijas un uz attīstības pusi vērstu.

Lai gan pati esmu muzeja nozares speciāliste, varbūt mazāka ir saskare ar bibliotēkas jomu, tomēr esmu priecīga par bibliotēku digitālo darbību. Domāju, ka mēs, muzeji, vēl esam ceļā uz savu unikālo platformu vai uz savu digitālo sasniegumu virsotnēm. Muzejiem ir kopkatalogs, muzeju kolekciju tīkls www.meandrs.lv, un katram muzejam vēl sava datubāze, un tas arī ir daudz.

Taču tik grandiozi risinājumi kultūras pieejamībai vēl nav atrasti un sasniegti. Pirms projekta „Trešais tēva dēls” diezgan lielā sabiedrības daļā valdīja uzskats, ka bibliotēkas ir noputējušas grāmatu krātuves, kuras neatbalsta sabiedrības un indivīda attīstību. Projekts „Trešais tēva dēls” šo stereotipu lauza, pierādot, ka bibliotēkas IR informācijas, zināšanu ieguves un inovāciju centri visā Latvijā.

Latvijas mērogā, manuprāt, sabiedrības cieņu šobrīd pelna Latvijas Nacionālais mākslas muzejs. Arī es esmu pateicīga šim muzejam, jo muzejs ar savām aktivitātēm lauž stereotipu – tur jau tikai degunus urbina un krāj vecas mantas. Visi LNMM projekti ir jaudīgi, kvalitatīvi un sabiedrībā cienīti.

Mums, mazajiem muzejiem, jāturas līdzī un kvalitātes latīņa jātur augstu. Bibliotēkas mainās, muzeji arī mainās, un sabiedrība to pamana. Lēnām, taču pamana. Ticu, ka arī mēs esam atmiņu institūcija, un gan jau arī šeit nāks lielais digitālā risinājuma laiks.

Baiba Biteniece – Siguldas novada bibliotēkas sniegtie pakalpojumi un piedāvājumi vietējiem iedzīvotājiem

Siguldas novadā darbojas 12 bibliotēkas, kuras vietējiem iedzīvotājiem ne tikai sniedz grāmatu lasīšanas pakalpojumus, bet arī kalpo dažāda veida mērķauditorijai kā kultūras centrs, kā vieta, kur var lasīt, satikties, sarunāties, izzināt un gūt jaunas zināšanas.

Domājot par kultūras pieejamību vietējiem iedzīvotājiem, Siguldas novada bibliotēka sadarbībā ar pārējām novada bibliotēkām īsteno dažādas izglītojošas, komunikāciju veicinošas programmas, interaktīvas izstādes, meistarklases un radošas darbnīcas jebkurai mērķauditorijai.

Siguldas novada bibliotēka piedāvā ģimenēm ar bērniem izmantot iespēju pavadīt laiku izzinošā un radošā vidē, mijiedarbojoties prasmēm un maņām. Katru gadu tiek īstenotas lasīšanas veicināšanas programmas, izstādes, radošās darbnīcas u. c. Pirmskolas vecuma bērnu mērķauditorijai tiek īstenota programma “Lapsa lasa” un nodarbību cikls “Pūču lēņu skola”, kuras laikā bērni iepazīst bibliotēku un grāmatu pasauli.

Skolas vecuma bērnu un jauniešu mērķauditorijai tiek rīkoti dažādi izglītojošie pasākumi, piemēram, lasīšanas sacensības starp Siguldas novada skolām, radošo pētniecisko darbu konkurss, “Radošo stāstu darbnīcas”, izlaušanās spēle “Ielauzies literatūrā!”, u. c.

Pieaugušo mērķauditorijai notiek dažādi sarunu vakari, piemēram, “Diskusiju laiks bibliotēkā: lasītājs stāsta lasītājam”, kura laikā dalībnieki dalās pārdomās par izlasīto. Stāstu vakari, kur bibliotēkas apmeklētājiem ir iespēja satikties ar grāmatu autoriem, vēsturniekiem, ceļotājiem, uzņēmējiem, māksliniekiem un citām interesantām personībām.

Dažāda veida klātienes pasākumi bibliotēkā aicina apmeklētājus vairāk socializēties un pavadīt laiku bez tehnoloģijām. Taču, mainoties sabiedrībai, mainās arī bibliotēkas, kas uzrunā savu mērķauditoriju, izmantojot dažādus komunikācijas kanālus – sociālos tīklus, bibliotēkas mājaslapas, vietējos laikrakstus, u. c., lai iepazīstinātu ar daudzveidīgām iespējām mūsdienīgā bibliotēkā.

Tāpēc Siguldas novada bibliotēka organizē arī pasākumus, lai iepazīstinātu iedzīvotājus ar dažādiem digitālajiem risinājumiem, izmantojot bibliotēkas pakalpojumus.

Lielu apmeklētāju ieinteresētību un atsaucību ir guvis pasākums “Digitālais mēnesis”, kura mērķis ir rosināt iedzīvotājus uzlabot savas digitālās prasmes un aktīvāk izmantot tehnoloģijas, kā arī e-pakalpojumus.

Siguldas novada iedzīvotājiem ir iespēja konsultēties par digitālo prasmju jautājumiem un iemācīties ikdienā lietot bibliotēkas piedāvātos digitālos resursus: informācijas meklēšanu datubāzēs, grāmatu rezervēšanu bibliotēkas elektroniskajā katalogā vai e-grāmatu lasīšanu bibliotēkā 3td.lv.

Siguldas novada bibliotēka rūpējas par savu apmeklētāju labbūtnību, tāpēc tiek arī domāts par dažādiem digitālajiem risinājumiem un piedāvājumiem senioriem un cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem.

Siguldas novada bibliotēka sadarbībā ar Latvijas Senioru kopienu apvienību īstenoja projektu, kura mērķis bija senioru auditorijai radīt izpratni par mediju vidi, ziņām, drošību sociālajos tīklos un citiem informācijas avotiem. Medijpratības projekts sniedza iespēju senioriem iepazīt digitālās vides priekšrocības – saziņu ar draugiem, informācijas, pakalpojumu, izglītības un izklaides pieejamību.

Bibliotēkas apmeklētājiem – gan pieaugušajiem, gan bērniem – , kas nespēj lasīt grāmatas parastajā drukā, kam ir redzes, uztveres traucējumi vai citas lasīšanas grūtībām, tiek piedāvātas klausāmgrāmatas.

Izvērtējot iedzīvotāju mobilitāti attālākās novada teritorijās un bibliotēkas pakalpojumu izmantošanu, kā viens no risinājumiem ir grāmatu pakomāts, kas ir guvis lielu atsaucību. Iedzīvotāji var gan saņemt, gan nodot grāmatas ārpus bibliotēkas darba laika, un nav nepieciešams ierasties klātienē. Iedzīvotāji grāmatu pasūtīšanu var veikt elektroniskajā katalogā, rakstot uz e-pastu vai pasūtīt tās pa telefonu.

Vasaras sezonā lielu atsaucību ir guvis arī Siguldas novada bibliotēkas pakalpojums “Velo bibliotēka Siguldā!”, kur iedzīvotājiem tiek piedāvāta videi draudzīga grāmatu un citu izdevumu piegāde uz mājām ar īpašu grāmatu velosipēdu “Siguldieši lasa”.

Šo pakalpojumu tiek aicināti vairāk izmantot iedzīvotāji, kuriem nokļūšana līdz bibliotēkai ir apgrūtināta, – seniori un ģimenes ar maziem bērniem. Pakalpojumu var pieteikt pa telefonu, un grāmatas ne tikai tiks piegādātas uz mājām, bet arī atgādātas atpakaļ bibliotēkā.

Velo bibliotēkāra pienākumus veic skolēnu vasaras nodarbinātības programmas dalībnieki, kam ir iespēja nopelnīt ne tikai pašiem savu naudu vasaras brīvlaikā, bet arī tuvāk iepazīt bibliotēkāju darba ikdienu.

Ina Romāne - Labas digitālās prakses piemērs kultūras pieejamībai lauku reģionos - Latvijas Nacionālās bibliotēkas norīšu kopas “Latviešu grāmatai 500” platforma gramatai500.lv

Kultūras pieejamība lauku reģionos. Lielākoties lauku iedzīvotājiem nav iespējas apmeklēt kultūras pasākumus Rīgā, vai arī tas iespējams reti – dažādu iemeslu dēļ, tai skaitā gan naudas, gan laika resursu ierobežotības dēļ, transporta nabadzības (*transport poverty*), arī nevienlīdzības sabiedriskā transporta pieejamībā dēļ. Pozitīvi vērtējami materiāli, ko lietotājs var izmantot sev ērtā laikā un vietā.

Konteksts. Sakarā ar Latvijas grāmatniecības 500 gadu jubileju, izstrādāta piecu gadu programma, no 2021. līdz 2025. gadam, aptverot dažādas ar grāmatu izdošanas vēsturi saistītas tēmas un pasākumus. Latvijas Nacionālās bibliotēkas norīšu kopas *Latviešu grāmatai 500* radītā platforma gramatai500.lv piedāvā ļoti plašu, bagātīgu materiālu klāstu par Latvijas grāmatniecību, vēsturi, izglītību un kultūru.

Šī platforma atbilst visiem galvenajiem lietotāju pieredzes aspektiem – cilvēkcentriskums, noderīgums, pieejamība, lietojamība, tai skaitā lietotāju saskarnes dizains, atbalsts, uzticamība, aktualitāte un citi ir klātesoši šajā digitālajā produktā.

Šī produkta centrā ir lietotājs un viņa vajadzības. Produkts izstrādāts tā, lai būtu noderīgs lietotājiem, vienkāršs un skaidrs, lietotāju saskarnes dizains veidots pārdomāti, tehnoloģija nav pašmērķis bet palīgriks LNB misijas realizēšanā. LNB ir sapratusi un noformulējusi savu unikālo vēstījumu, resursu, ko tas dos lietotājam – un tas ir veidots tā, lai būtu saprotams, interesants aktuāls visdažādāko paaudžu, tai skaitā dažādu digitālo paaudžu, cilvēkiem – no *klusajiem tradicionāļiem līdz alfa paaudzei*.

Nav sajūtas, ka produkts saprotams tikai jaunāko tehnoloģiju lietotājiem. Viss izmantotais ir pietiekams, lai skaidrā un aizraujošā veidā sniegtu informāciju.

Redzams, ka izstrādātājiem ir skaidras atbildes uz jautājumiem, kas šo produktu lieto, kāpēc un kā, pie katra no šī jautājuma aspektiem ir piestrādāts, un redzams, ka veikta arī izpēte pirms šī produkta veidošanas, lai tas atbilstu dažādiem lietotājiem, to dažādajai pieredzei un vajadzībām.

Vizuālais risinājums saskaņots ar kopējo vēstījumu par vēsturi kā ceļu, visur ievērota noteikta moderna krāsu gamma – pamatā dzeltens, melns un balts un to kombinācijas, kas lietota visos šī projekta un ar to saistītajos materiālos. Izvēlēta krāsu gamma mazina garlaicīgumu, kas varētu būt viens no riskiem, veidojot mājaslapu par vēstures tēmu. Lapa nav pārsātināta ar informāciju, tā ir viegli uztverama. Lielo sadaļu nosaukumi izvietoti augšā, un to nav daudz. Publicētie attēli uzrunā visdažādāko paaudžu cilvēkus, no skolēniem līdz pat vecākās paaudzes cilvēkiem, katrs atradīs kādu atpazīstamu ar grāmatām saistītu priekšmetu, kuru tas varētu būt izmantojis (no mūsdienās izdotas grāmatas ar alfabētu pašiem mazākajiem lasītājiem līdz vecajā drukā izdotā vācu grāmatā nospiestiem augiem, no viedtālruna līdz dažādu laikmetu populāru preses izdevumu fotogrāfijām, kas uzreiz atpazīstami dažādu paaudžu lietotājiem) – tas viss veido personisku saskarsmi ar attēlos redzamo un lapā izvietoto informāciju kopumā. Sasaistīti tādi aspekti kā vietējais-ārzemju, senais-mūsdienīgais, modernais-tradiccionālais, latvieši Latvijā- latvieši pasaulē, zinātne-amatniecība un citi aspekti. Pausts skaidrs vēstījums par vissenākās pagātnes un tagadnes vienotību, nepārtrauktību utt. Šādi uzrunājoši momenti caurauž visu lapu, radot sajūtu, ka tā ir personiski veidota, ka tas ir katra lietotāja stāsts lielajā kopainā.

Lietojamība. Lapai piemīt visi svarīgākie lietojamības aspekti, kā vienkārša, intuitīva lietošana, uzticamība un atraktivitāte. Mājaslapa ir pieejama gan atsevišķi, gan arī no Latvijas Nacionālās bibliotēkas mājaslapas. Domēna vārds ir reģistrēts šai lapai, tas nav zem kādas citas mājaslapas; tas šo informāciju izceļ un padara nozīmīgāku. Pirmreizējie lietotāji labi var saprast, kur atrodas, lapā ir norādīts, kur viņi atrodas un galvenās sadaļas labi redzamas un vienlaicīgi norāda uz to, ko lietotājs šeit var darīt – daži sadaļu nosaukumi pat ir darbības vārda formā (*Izzini, Iesaisties*) – un kur nonākt, katrā no sadaļām un lapā kopumā. Lapa ir intuitīvi navigējama. Krāsas ir skaidras un kontrastainas, lapa nav pārblīvēta ar informāciju, būtiskie aspekti, funkcijas redzamas attiecīgajā brīdī – plašāka informācija tiek parādīta, kad lietotājs pats to izvēlas. Lapa ir dažādas maņas iesaistoša – skaņas, kas piesaista uzmanību noteiktām sadaļām, kad tās ir redzamas ekrānā, krāsas un animācijas dažos no materiāliem atdzīvina lapu. Zīmes un norādes palīdz sasniegt lietotāja mērķi. Ir izveidota laika skala par 500 gadiem Latvijas grāmatniecības vēsturē. Uz dzeltenas līnijas izvietoti dzelteni gadskaitļi, kas ved lietotāju pa simbolisku laika ceļu. Šie gadskaitļi, ietverti biezās melnās kvadrātikavās, atgādina sliedes vai pieturas ceļā, vai arī vagonus vilciena sastāvā, taču asociāciju līmenī rodas sajūta par ceļu, un tā ir saskaņā ar vēstījumu, kas stāsta par laika ritējumu. Ērti pārvietoties ar bultām līnijas redzamajos galos.

Platforma vērtējama kā pieejama, tā ir izmantojama ikvienam, kam pieejams dators un interneta pieslēgums. Pārdomāts gan racionālā, gan emocionālā aspekta izmantojums lapas izveidē. Radīts iekļaujošs dizains, kas nodrošina lapas pieejamību. Lapā norādīta kontaktinformācija, kur var vērsties jautājumu un neskaidrību gadījumā. Atsevišķā sadaļā *Pieteikties* aicināti iesaistīties visi, kuri ar savām idejām varētu kuplināt notikumu ainavu saistībā ar grāmatniecības, literatūras, valodas vēsturi, personībām, kā arī ar vietu, kur risinājušies nozīmīgi notikumi. Tā ir iespēja ne tikai patērēt kultūru, bet arī iesaistīties tās veidošanas procesā. Šis ir pozitīvs signāls, tai skaitā dažādu subkultūru pārstāvjiem. Uzreiz iespējams aizpildīt pieteikumu.

Lapā nav izvietotas reklāmas, tas veicina lielāku uzticēšanos lapā izvietotajai informācijai, to nodrošina arī tajā izvietotā informācija par Latvijas iedzīvotājiem

nozīmīgu priekšmetu – grāmatu un, plašākā kontekstā, par nacionālo pašapziņu, kas ar to saistīta.

Aktualitāte. Notikums Latvijas kultūras dzīvē ir ļoti aktuāls un nozīmīgs, lapa ir lieliska vieta, kur par to visu iegūt informāciju. Izmantots arī mūsdienīgs noformējums, taču ne pārmoderns un nesaprotams, tāds, kas savu aktualitāti nezaudēs arī turpmāk, kad programma būs jau noslēgusies.

Dizains. Tiek izmantoti ilgtspējīgi digitālie risinājumi, ja runā par lietotāju pieredzes dizainu. Attēlu nav daudz, taču tie visi ir rūpīgi pārdomāti un semantiski nozīmīgi, sniedz lietotājam noderīgu informāciju un integrāli papildina visu lapā pieejamo informāciju. Arī videomateriālu pašā lapā nav daudz, tie atrodami ārējās lapās, uz kurām ir saites. Lai lietotu šo lapu, nav nepieciešams reģistrēties, nenotiek automātiskas lejupielādes. Pieejama saite uz LR1 mājaslapu, kur var noklausīties visus raidījuma *Grāmatai pa pēdām*. *Latviešu grāmatai 500* ierakstus par latviešu valodas un grāmatniecības veidošanos piecu gadsimtu garumā. Ļoti bagātīgs ir Latvijas Nacionālās bibliotēkas Youtube kanāla materiālu klāsts. Uzspiežot uz dažādu sociālo mediju simboliem, atveras to lapas, un var tikt izmantots tajās izvietotais saturs.

ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi – kultūras pieejamības aspektā produkts atbilst mērķim *Nodrošināt iekļaujošu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas, radīt izpratni par kultūras daudzveidību*. Mērķa par pilsētu un apdzīvotu vietu ilgtspējību apakšpunkts *Nostiprināt centienus aizsargāt un nosargāt pasaules kultūras un dabas mantojumu* arī atbilst tam. Šis produkts vērtējams arī pozitīvi tādēļ, ka veicinot kultūras pieejamību lauku reģionos, tiek stiprināta dzīves kvalitāte tajos. Digitālais produkts platforma *Latviešu grāmatai 500* vērtējams kā ilgtspējīgu tūrisma veicinošs un atbilstošs mērķim par vietējās kultūras popularizēšanu.

Ilgtspējība – produkts vērtējams kā ilgtspējīgs, netiek izniekoti resursi, un ir nodrošināti ieguvumi videi un sabiedrībai, jo īpaši sociālās ilgtspējas aspektā. Izveidots nevis vienreizējs pasākums, bet gan līdzekļi ieguldīti, izveidojot pastāvīgi izmantojamu informācijas, kultūras, izglītības, pieredzes un sajūtu vietni.

Lilita Pudule – Latvijas Nacionālā mākslas muzeja (turpmāk – LNMM) projekts “No-zīmes”

Latvijas Nacionālā mākslas muzeja (turpmāk – LNMM) projekts “No-zīmes” ir inovatīva attālinātās izglītības programma skolēniem, kurā sākotnēji tika sagatavotas 12, bet nu jau ir pieejamas 15 jaunas tiešsaistes nodarbības četros mākslas muzejos – LNMM galvenā ēka, Mākslas muzejs RĪGAS BIRŽA, Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejs, Romana Sutas un Aleksandras Beļcovas muzejs. Projekts piedāvā nodarbības dažādām vecuma grupām, ņemot vērā projekta “Skola2030” nostādnes, iesaisti mācību procesos un atbilstību skolēnu prasmēm, izdalot sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas klašu grupas.

*Iemesls: Izskatot dažādus digitālos piedāvājumus no ārzemju muzejiem, bija redzami līdzīgi piedāvājumi un pieejas. Daudzos gadījumos bija atrodami raksti, piemēram, par Dabas vēstures muzeju Berlīnē (*Museum für Naturkunde*), kas tieši izvērtējis to, ka viņu tiešsaistes tūres piedāvājums skolēniem, kas radīts *Covid-19* pandēmijas laikā, ir nepilnīgs, un tiek veidoti papildinājumi, kas uzlabos pieredzi ar jaunām tehnoloģijām, taču šis vēl atrodas izstādes procesā.

Tā kā pati darbojos pie projekta “No-zīmes” izstrādes, izvēlējos aprakstīt tā sniegtās priekšrocības, kas ir labs piemērs muzeju vidē, kā sniegt kultūras pieejamību lauku reģionos tieši skolēnu mērķauditorijai.

Programma “No-zīmes” ir izstrādāta ar mērķi radīt inovatīvu, skolēnu auditorijai saistošu un digitālās vides tehnoloģiskajām iespējām īpaši pielāgotu mākslas muzeju izglītības piedāvājumu tiešsaistē, kas nedublē klātienēs norises un to pieredzi, sniedzot iespēju izziņāt un iesaistīties mākslas un dizaina tapšanas procesos, ieskatīties muzeju darba aizkulisēs un muzeja daļās, kas apmeklētājiem ikdienā nav pieejamas, piemēram, krātuves. Nodarbību saturu papildina vairāk nekā 30 profesionāļu (scenogrāfu, mākslinieku, dizaineru, kuratoru u. c.) un muzeja darbinieku, kurus muzeja apmeklējuma laikā nebūtu iespējams satikt, video. Projekta “No-zīmes” nodarbības veidotas digitālā mācību platformā “Nearpod”, kas tiešsaistē un bez reģistrācijas ir pieejama visiem nodarbību apmeklētājiem. Komunikācijai kopā ar “Nearpod” tiek izmantota platforma “Zoom”, kas sniedz iespēju sazināties tiešsaistē ar dalībniekiem, ērti veidot diskusiju grupas un ātri atrisināt tehniskos jautājumus, ja tādi ir radušies. Nodarbību laikā ar dažādu praktisku uzdevumu risināšanas starpniecību, diskusijām un grupu aktivitātēm skolēni var, piemēram, izziņāt mākslas darbu ceļu no to tapšanas līdz izstādīšanai muzeja ekspozīcijās, iepazīties ar dizainera darba aspektiem, kā arī pārdomāt jautājumus par to, kas veido mākslas darbu vai kolekciju vērtību.

IZSTRĀDES PROCESS UN TESTĒŠANA: Ilgtermiņa izstrādes projekts, kas veidots, balstoties uz dažādu vecuma grupu skolēnu aptauju rezultātiem, tieši atbildot uz bērnu un jauniešu interesējošiem jautājumiem. Apzināti 60+ tiešsaistes rīki, no kuriem izvēlēti atbilstošākie un vieglāk lietojamie. Veikta izpēte un citu atmiņas institūciju piedāvājumu analīze. Veidotas testa nodarbības ar mērķauditoriju, balstoties uz kurām veidoti uzlabojumi. Lai gan “No-zīmes” nodarbības jau divus mācību gadus pieejamas kā LNMM piedāvājums, ja tiek saskatīta nepieciešamība veikt uzlabojumus, tas ir viegli realizējams.

PAPILDU MATERIĀLI: Nodarbības papildina detalizēta pieslēgšanās informācija (pieejams arī viss video par pieslēgšanos nodarbībai, teksts ar paskaidrojošiem attēliem un secīgiem punktiem), izmanto terminu vārdnīcas latviešu un angļu valodā (12 nodarbībām arī krievu valodā), uzdevums klasē, kura izpildi var turpināt pēc norises. Iespēja skolotājam sniegt atgriezenisko saiti, sniedzot *Google Forms* anketā nodarbību vērtējumu.

IESPĒJAMIE PIELĀGOJUMI UN MĒRĶAUDITORIJAS PAPLAŠINĀJUMI: Projekts primāri tika radīts kā reakcija uz *Covid-19* pandēmijas radīto situāciju un laiku, kad muzejs bija slēgts vai muzeju nevarēja apmeklēt skolēnu grupas (vai arī konkrētā periodā nebija pieejamas klātienēs norises skolēnu grupām), sniedzot iespēju skolēniem nezaudēt saikni ar kultūras un muzeju nozari. “No-zīmes” sniedz iespēju ikdienā, jo īpaši bērniem no galvaspilsētas attālākos reģionos, saņemt muzeja pakalpojumu. Tas viss ir pateicoties arī iespējamiem pielāgojumiem, kā pieslēgties nodarbībai – no klases viena ekrāna, no vairākām ierīcēm vienā telpā, kā arī no dažādām ierīcēm dažādās lokācijās. Kā tehniskais minums nepieciešams stabils interneta savienojums, vismaz viens ekrāns un skaļrunis, LNMM darbinieki, balstoties uz skolēnu un skolas iespējām, piedāvā labāko iespējamo pielāgojumu nodarbības norisei.

Piedāvājums saglabāja savu aktualitāti arī laikā, kad ierobežojumi tika atcelti, sniedzot iespēju arī skolām, kuru dienas plānā tepat Rīgā nebija iespējams ieplānot muzeja apmeklējumu. Projekts piedāvāja arī mērķauditorijas paplašinājumus, sasniedzot arī Latvijas diasporas pārstāvjus dažādās valstīs un skolēnus mājniecībā. Interese par nodarbībām bija arī vecākiem, kuri noformēja pietiekošu dalībnieku skaitu ar citām ģimenēm un draugiem.

Nodarbībās ir piedalījušies arī skolēni ar mobilitātes un uztveres traucējumiem. Šajos gadījumos tiek veidota īpaša sadarbība ar konkrēto skolotāju, kas palīdz pirms nodarbības apzināt un pievērst uzmanību atsevišķiem punktiem norises gaitā. Ir tikušas izveidotas arī vizuālās vārdnīcas kopā ar skolotāju, kur vārdnīcas pārveidotas kā prezentācija, kurā ir redzams paskaidrojošs attēls un skolotājas ierunāts audio fails ar definīciju.

DIZAINS, VIZUĀLĀ IDENTITĀTE UN LIETOTĀJU PIEREDZE: Izstrādāta saistoša un pieejama vizuālā identitāte, saglabājot "tīru" stilu, nepārsātinot uzdevumus, sniedzot vieglus un īsus skaidrojošus uzdevumu tekstus. Interaktīvi uzdevumi ir viegli uztverami, pat intuitīvi pildāmi. "Nearpod" atšķiras no skolām ierastās platformas "Kahoot" gan funkciju ziņā, piedāvājot vairākas iespējas, gan vizuālā izskata – nav pārlietu krāsains dizains. Balstoties atgriezeniskajās saitēs (testa nodarbību dalībnieku atziņas, skolēnu un skolotāju atziņas pēc nodarbībām) saņemtajās ziņās, nodarbības sniedz apmierinātu lietotāju pieredzi. Nodarbību temps, izskats un pieejamās funkcijas apmierina patērētāju vēlmes un ekspektācijas. Nodarbības navigāciju vieglāk uztvert palīdz katrai norisei izveidots plāns par pieturpunktiem, ar kuriem skolēni tiek iepazīstināti jau pašā sākumā un kuri attiecīgi tiek atgādināti, iezīmējot konkrēto punktu, cik tālu esam tikuši. Valoda un formulējumi ir viegli uztverami. Ja kādiem skolēniem ir grūtības, tiešaistē nodarbības vadītājs sniedz arī nepieciešamos paskaidrojumus.

ILGTSPĒJA: Projekts "No-zīmes" ir skolēniem, lietderīgs, aktuāls un, nedublējot klātienē norises, sniedz unikālu piedāvājumu skolēnu grupām. Dizainā nav "skriets pakal trendiem", līdz ar to nav nepieciešami atjauninājumi vismaz tuvākajā laikā. Nodarbības aktuālas arī pēc Covid-19 pandēmijas beigām, saglabājot savu lomu kā LNMM struktūrvienību pastāvīgais izglītības piedāvājums, kuru iespējams apmeklēt, veicot iepriekšēju pieteikšanos. Stāstījums video un nodarbību saturs ir balstīts uz LNMM krājumu, kā iepazīšana nezaudē savu aktualitāti.

KOMUNIKĀCIJA: "No-zīmes" kā projekts sāka savu ceļu ar efektīvu komunikācijas kampaņu, izmantojot ziņas medijos, sociālajos tīklos, e-pastos, e-klasē, skolotāju semināros, vides reklāmās muzejos un citās skolām aktuālās tīmekļa vietnēs. Noderīgas bija pašu skolu publiskotās atsauksmes par savu pieredzi. Veicinot mērķtiecīgu komunikācijas kampaņas turpinājumu, projekts var turpināt savu dzīvi un piedāvāt attālinātu muzeju dzīves piedāvājumu vēl daudziem skolēniem turpmākajos gados.

Madara Didrihsone – Digitālās transformācijas piemēri audiovizuālo dokumentu arhīvos

Izvēlēties veiksmīgu piemēru nav viegls uzdevums – tie, kas labi darbojas piemēra meklētāja tuvumā, ir kļuvuši pašsaprotami un līdz ar to neredzami, bet tie, kas meklētājam nav pazīstami, pazūd arvien pieaugošā informācijas troksnī. Tomēr es centos ne tikai pārvarēt grūtības, bet arī izmanto tās, lai atrastu divus piemērus – tuvu un svešu – kas ne tikai būtu lieliski digitālās transformācijas projekti, bet arī savstarpēji papildinātu viens otru.

Meklējumu gaitu neizbēgami ietekmē meklētāja pagātne un tās virzītā interese. Tā kā mana līdzšinējā pieredze ir saistīta ar kino un pašreizējā darba vieta ir Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs, raudzījos pēc piemēriem šajā jomā. Sevišķi interesējos par to, kā institūcijas veido tiltu starp milzīgajiem glabājamā satura apjomiem un sabiedrību, kas izsalkusi pēc (audiovizuāla) satura, kura radīšana tāpat kā uzglabāšana prasa arvien vairāk planētas resursu.

Šis ir vienādojums ar acīm redzamu īsināšanas potenciālu, kura izmantošana vienlaikus varētu veicināt dziļāku sabiedrības pašizpratni. Lai arī vakardienas saturs bieži kvalitātē un ideju aktualitātē neatpaliek no šodien ražotā, tā pasniegšanas forma reti ir tik tūlītēji saistoša kā tīra "jaunā" spožums. Bet es ticu, ka to ir iespējams mainīt. Turpmākajā tekstā vispirms caur kursā "Kultūras iestādes un digitālā transformācija" gūto zināšanu prizmu jaunā gaismā aplūkošu savas institūcijas nozīmīgāko digitālās transformācijas soli. Bet pēc tam došos nezināmajā, lai noskaidrotu, kā citas atmiņas institūcijas risina tām visām kopīgās problēmas

"Redzi, dzirdi Latviju"

Arhīva misija ir ne tikai saglabāt dokumentus, bet arī nodrošināt to pieejamību sabiedrībai. Šodien arhīvu datubāzes pārsvarā ir digitālas, galvenokārt tādēļ, ka tas ievērojami atvieglo informācijas pārlūkošanu. Vienlaikus vairums arhīvu aktīvi digitalizē savus dokumentus – gan lai piedāvātu lietotājam draudzīgas izmantošanas kopijas, gan lai veidotu nodrošinājuma kopijas, rēķinoties ar dažādiem oriģinālu informācijas zuduma riskiem. Digitāla datubāze, kur digitālās kopijas ir piesaistītas ierakstiem, kas satur metadatus, ir ērta ne tikai arhīvu darbiniekiem, bet arī nes ievērojami lielāku publiskās pieejamības potenciālu nekā fiziskie katalogi, kuri ir pieejami tikai arhīva telpās un ne bez arhīvistu palīdzības. Tā kā audiovizuālais saturs bieži vien ir pietiekami uztverams arī bez dziļas konteksta izpratnes, ar digitāliem līdzekļiem tā pieejamību var maksimāli palielināt.

Latvijas Valsts Kinofotofonodokumentu arhīvs digitālu datubāzi ar publiski pieejamu "fasādi" – "Redzi, dzirdi Latviju" – izveidoja 2016. gadā. "Fasādes" datubāze ir pieejama tīmekļa vietnē <http://www.redzidzirdilatviju.lv/>. Projekts tika īstenots 3 soļos – pirmā tika izveidota sadaļa "Filmas", 2018. gadā vietne tika paplašināta ar sadaļu "Fotogrāfijas" un pēc dažiem mēnešiem tika pievienota arī sadaļa "Skaņas ieraksti". Šobrīd vietnē ir atrodama arī ceturta sadaļa – "Tematiskās kolekcijas". Visas sadaļas tiek regulāri papildinātas ar jauniem dokumentiem, saistīto informāciju, kā arī tiek veidotas arvien jaunas tematiskās kolekcijas – tajās izpaužas arhīva kuratora funkcija.

Aplūkosim tuvāk šī projekta veiksmes faktoros, kā arī dažus problemātiskos aspektus:

Pirmkārt, tiek pilnībā īstenots digitālas datubāzes pieejamības potenciāls. Lai arī tehniski risinājums ir sarežģītāks nekā tikai iekšēji lietojama datubāze, ilgtermiņā saistītas vai vienotas datu struktūras atvieglo darba plūsmu visiem iesaistītajiem. Šajā gadījumā redzu vērtību tajā, ka sabiedrībai tiek piešķirta piekļuve (likuma ierobežojumu dēļ – ne pilnīga) tai pašai datu struktūrai, ko arhīvs izmanto, lai organizētu mūsu kopējo atmiņu. Tas patiesi iemieso (aktīvas) kolektīvās atmiņas būtību. Vienlaikus tas ļauj arhīvam piedāvāt publikai lielu, viegli pieejamas informācijas apjomu, neieguldot pārmērīgi daudz papildu resursu. Publiskajā datubāzē pašlaik ir aptuveni 109 000 ierakstu, kas satur vismaz metadatus. 10 245 ir kino un video ieraksti, pusei ir pievienoti arī digitālie video faili. Fotogrāfijām proporcija ir aptuveni 97 400 ierakstu ar 88 600 pievienotiem digitālajiem failiem. Un skaitļi pastāvīgi pieaug. Saturam var piekļūt no jebkura datora vai viedierīces ar interneta pieslēgumu, vismaz Latvijas robežās. Piekļuve no ārvalstu IP adresēm var būt ierobežota.

Tiek piedāvātas plašas meklēšanas iespējas. Mājaslapas centrā atrodas vienkāršs meklēšanas logs, kas darbojas, pamatojoties uz atslēgvārdiem. Visvairāk rezultātu dos viens atslēgvārds bez galotnes. Ja meklēšanas sākumā vai tās laikā izvēlas dokumenta veidu (t. i., vienu no sadaļām), var veikt izvērsto meklēšanu (filtrēt meklēšanu), iekļaujot tādu informāciju kā dokumenta gads(-i), autors, žanrs utt.

Tas ļauj formulēt vaicājumus. Meklēšanas rezultātus ir iespējams izdrukāt. Ir iespējams arī izveidot personalizētu atlases sarakstu, atzīmējot izvēlētos dokumentus ar zvaigznīti. Meklēšanas beigās sarakstu var izdrukāt vai nosūtīt uz e-pastu. Tā kā ne visi dokumenti ir brīvi apskatāmi, ir iespējams meklēšanā iekļaut tikai ierakstus ar pievienotiem video, audio vai foto failiem. Dokumentiem ar skatīšanas ierobežojumiem ir pieejami metadati, taču par pilnīgu piekļuvi ir jāsazinās ar arhīvu.

Manā skatījumā viena no šīs tiešsaistes datubāzes lieliskākajām īpašībām ir tajā iebūvētā iespēja komunicēt ar arhīvu. Atverot jebkuru ierakstu, papildus piekļuvei metadatiem un, iespējams, digitālajai kopijai, parādās trīs izvēles: pasūtīt kopiju (jo publiskās datubāzes failus var tikai straumēt), uzdot arhīvam jautājumu un atstāt komentāru. Institūcijas mēdz raizēties par šādu iespēju ļaunprātīgu izmantošanu, taču mūsu gadījumā tā ir izrādījusies vērtīga. Tiešsaistes datubāzes lietotāji, kas pārsvarā ir cilvēki, kuri patiesi interesējas par saturu, var sniegt papildu informāciju, ko arhīvistu citādi neatklātu. Un tādējādi tas patiešām kļūst par visas sabiedrības projektu un kopēju atmiņu.

Vietnes dizainam ir gan pozitīvi, gan negatīvi aspekti. No vienas puses, tas ir diezgan vienkāršs – tajā ir meklēšanas logs un četras sadaļas, kas nodrošina piekļuvi datubāzei, kā arī filtrēšanas iespējām. No otras puses, tā faktiski ir datubāze, ko arhīvs pats izmanto, lai organizētu informāciju par saglabātajiem dokumentiem. Datubāzes parasti ir sarežģītas, jo īpaši meklēšanas funkcionalitātes ziņā. “Redzi, dzirdi Latviju” nemēģina slēpt savu datubāzes būtību. Pēc noklusējuma ieraksti tiek parādīti sakārtotās rindās, filmām un fotogrāfijām ir pieejama ikonu skata iespēja, bet tematiskās kolekcijas tiek rādītas tikai ikonu skatā, norādot, ka tās ir paredzētas plašai sabiedrībai. Pārējā saskarne šķiet pielāgota pētniekiem, kuri skaidri zina, ko meklē, un kuru mērķis ir to efektīvi atrast.

Arī valodas ziņā vietnei ir gan plusi, gan mīnusi. No vienas puses, navigācijas informācija ir pieejama angļu valodā. Taču metadati, ieskaitot anotācijas, ir tikai latviešu valodā. Turklāt video materiāliem nav pieejami subtitri, ja vien tie nav iededzināti oriģinālā – parasti latviešu vai krievu valodā. Lai arī arhīvs apsver iespēju integrēt automātiskās tulkošanas tehnoloģijas, budžets ir grūti pārvarams šķērslis.

Projekta popularizēšana ilgtermiņā ir viena no tā galvenajām problēmām. Lai arī ierobežotais budžets ir veicinošs faktors, iznākums ir tāds, ka bieži sastopu cilvēkus, arī ar kultūras nozari saistītus, kuri ir sajūsmā par “Redzi, dzirdi Latviju” piedāvātajām iespējām, kad par tām uzzina, bet ir pārsteigti par projekta neredzamību.

Ievērojama ekoloģiskā pēda bieži ir izaicinājums vizuālā un audiovizuālā digitālā satura nodrošinātājiem, kuri vēlas būt pievilcīgi lietotājam. “Redzi, dzirdi Latviju” nav izņēmums. Saskaņā ar <https://ecograder.com/> datiem vietne ir sliktāka par 89 % no tā novērtētajiem URL. Rezultāts varētu būt labāks, ja tiktu izmantoti platformu uzturētāji, kas izmanto atjaunojamo enerģiju, kā arī uzlabota lietotāja pieredze (UX).

IFI “Arhīva atskaņotājs”

Iedvesmojoties no sava arhīva digitālās transformācijas veiksmīgajiem aspektiem, kā arī domājot par vēl neatrisinātajām problēmām, dodos tālāk – man nezināmo digitālās transformācijas projektu pasaulē.

Tai raksturīgo pieaugošo informācijas troksni lieku piemēra izvēles pamatā. Metode ir sekojoša: es ieslēdzu seriālu, atveru sociālos medijus, iecienītu internetveikalu un darba e-pastu, veltu katram nedaudz laika, atveru tīmekļa pārlūku un uzsāku laba digitālās transformācijas piemēra meklējumus, periodiski atgriežoties pie minētajiem uzmanības zagļiem. Cītkārt šādu rīcību sev pārņemtu un sāktu plānot digitālo gavēni, bet šajā gadījumā par fokusa trūkumu, vieglo nelabumu un smagnējo meklēšanas procesu, kurā maz ko spēju uztvert, saprast un atcerēties, sevi uzslavēju. Jo domāju – ja cilvēka uzmanību šādā stāvoklī spēj piesaistīt kādas atmiņas institūcijas digitāls risinājums, tad kaut kas tajā noteikti ir veiksmīgs. Visnoturīgāko nospiedumu manā apziņā atstāja Īrijas Filmu institūta (IFI) “Arhīva atskaņotājs” – un mani interesē, kāpēc.

Vispirms par pašu IFI “Arhīva atskaņotāju”. Tā ir virtuāla audiovizuālā materiāla apskates telpa jeb straumēšanas platforma, atklāta 2016. gada septembrī ar mērķi padarīt Īrijas audiovizuālo mantojumu pieejamu visiem interesentiem, neatkarīgi no atrašanās vietas, – viss šajā platformā atrodamais saturs ir pieejams bez maksas un ģeogrāfiskiem ierobežojumiem. 2021. gadā tika pabeigta “Arhīva atskaņotāja” zīmola transformācija, papildinot sākotnēji tikai tīklā pieejamo platformu ar lietotnēm, kas izstrādātas dažādām viedtālrunu operētājsistēmām un TV platformām. Citi uzlabojumi ietver kontekstu veidojošus materiālus, ar kuriem skatītājs pēc izvēles var iepazīties gan pirms vai pēc filmas, gan skatīšanās laikā. “Arhīva atskaņotāja” izstrādātājs ir “Axonista” – Īrijā bāzēta tehnoloģiju kompānija, kas specializējas interaktīvos video risinājumos. “Atskaņotāja” saskarne atgādina populārās video straumēšanas platformas ar tēmu joslām, kas satur horizontāli ritināmas video rindas.

Saskaņā ar IFI komentāru, šis projekts bija no tiem (retajiem), kur sākotnējie mērķi ne tikai tiek sasniegti, bet cerības tiek pārsniegtas. 2021. gada septembrī “Arhīva atskaņotājam” bija 2 miljoni lietotāju, tas tika izmantots gan pētniecībā, gan izglītībā un palīdzēja uzturēt kopības sajūtu pandēmijas laikā, ar īpaši veidotām kolekcijām iesaistot arī sabiedrības vecāko daļu.

Tālāk aplūkošu faktoros, kas, manuprāt, “Arhīva atskaņotāju” padara par veiksmīgu piemēru, kā arī dažas tā nepilnības:

Tiek skaidri definēts mērķis – “dalīties Īrijas kustīgā attēla mantojumā ar visiem, kas vēlas to baudīt, neatkarīgi no atrašanās vietas”.

Mērķis netiek sarežģīts un pazaudēts situācijā, kur dalīšanos ierobežo likums. IFI problēmu risina, savā rīcībā esošo auditorijai pieejamo audiovizuālo materiālu sadalot atbilstoši pieejamības līmenim: pieejams (par maksu) tikai Īrijā, pieejams (par maksu) jebkur, brīvi pieejams (bez maksas) jebkur. Katrai grupai tiek veidota sava platforma. Tādējādi lietotājam nav jāviļas, pēkšņi atduroties pret paziņojumu “nav pieejams jūsu valstī” vai “6.00 €”, kas ir raksturīgi komerciālām platformām. Atverot “Arhīva atskaņotāju”, tur atrodamais Īrijas kultūras mantojums patiesi ir brīvi pieejams jebkuram interesentam. Tā reizē tiek radīta ģeogrāfiski un ienākumu līmeņa ziņā iekļaujoša virtuāla telpa.

Tiek izmantots pārbaudīts, populārs formāts. Lietotāja smadzenēm, kas pēc pieredzes ar straumēšanas platformām no noteiktā veidā organizētas saskarnes ir pieradušas sagaidīt interesantu audiovizuālu piedzīvojumu, tiek piedāvāts līdzīgs stimulants, tādējādi mazinot plaisu starp pagātnes un šodienas kustīgo attēlu.

Tiek izmantotas dažādas tehnoloģiskās platformas, tostarp specifiski uz audiovizuālu saturu orientētās un tās, kurām ir visvairāk lietotāju. Ja šobrīd 86 % pasaules iedzīvotāju lieto viedtālrunus, tad mobilā lietotne ir labākais veids, kā dalīties ar visiem interesentiem “neatkarīgi no atrašanās vietas”.

dalīties ar visiem interesentiem “neatkarīgi no atrašanās vietas”.

Vienkāršs, saprotams saskarnes dizains. Mobilajā lietotnē bez sākumlapas un papildu informācijas paneļiem ir 3 ceļi, kā piekļūt saturam: meklēšana pēc žanra, kolekcijas (pievienotā vērtība – kuratora ieguldījums) un meklēšana pēc nosaukuma. Jebkurā gadījumā, pieskaroties interesējošajam filmu vai kolekciju reprezentējošajam attēlam, lietotājs nonāk nākamajā virtuālajā telpā, kur kolekcijas gadījumā ir 2 iespējas: izvēlēties filmu vai izlasīt kolekcijas aprakstu. Filmas gadījumā ir 5 iespējas: atskaņot video, dalīties ar to citās platformās, ziedot IFI, izvēlēties citu saistītu filmu, izlasīt aprakstu. Iespējas ir viegli uztveramas, un uzmanību nenovērš dekoratīvi elementi, kas, manuprāt, ir labi, jo kustīgais attēls pats par sevi ir sensori intensīva pieredze. Lietotājam ar digitālajām pamatprasmēm nav iemesla apjukt, pirmo reizi atverot “Arhīva atskaņotāju”.

Veiksmīga izstrādātāja izvēle. Pēc maniem novērojumiem “ķīmija” starp digitālā risinājuma izstrādātāju un pasūtītāju ir būtisks projekta veiksmes faktors. Un “Axonista” ne tikai spēj piedāvāt tehniski pietiekami kvalitatīvu produktu, bet arī jūt materiālu.

Netīšs veiksmes faktors – piederība anglosfērai. Tā pamatā ir vēsturiski apstākļi, ko nevar saukt par veiksmīgiem, bet to rezultātā Īrijas kultūras mantojumā ir maz filmu īru valodā un salīdzinoši daudz filmu angļu valodā. Šodien tas ievērojami paplašina “Arhīva atskaņotāja” auditoriju un ļauj iztikt bez subtitriem, kas citai nelielai, anglosfērai nepiederošai valstij nebūtu iespējams.

Subtitru neesamība. Lai arī vēsturiskā saikne ar Lielbritāniju atbrīvo IFI no tūlītējas nepieciešamības risināt subtitru problēmu (auditorija arī bez tiem ir gana plaša), ir pietiekami liela digitālo rīku lietotāju grupa, kuriem subtitri ievērojami atvieglotu uztveri. Arī aprakstu audioversijas padarītu platformu iekļaujošāku.

Vērā ņemama ekoloģiskā pēda. No šīs problēmas grūti izvairīties visiem vizuāla un audiovizuāla digitāla satura piedāvātājiem, kas vēlas būt pievilcīgi lietotājam. “Arhīva atskaņotājs” nav izņēmums. “Atskaņotāja” rādījumi nav sliktākie, kas redzēti, tomēr tos būtu iespējams uzlabot, izvēloties platformu uzturētājus, kas izmanto atjaunojamo enerģiju. Saskaņā ar ecograder.com vērtējumu arī lietotāja pieredzi (UX) “Atskaņotāja” tīmekļa versijai ir iespējams uzlabot. Mobilo lietotņu analīzes rīki nav tik pieejami neprofesionālim, mana personīgā pieredze ar lietotni divās novecojošās *Android* ierīcēs bija plūstošāka, ātrāka un arī intuitīvāka nekā tīmekļa versijā (kur tā arī nebija slikta).

Secinājumi

Pārdomājot aplūkotos digitālās transformācijas projektus audiovizuālajos arhīvos, redzu stiprās un vājās puses abos. “Redzi, dzirdi Latviju” izceļas ar plašo pieejamās informācijas apjomu un niansētām meklēšanas iespējām. To nebūtu iespējams atkārtot IFI “Arhīva atskaņotāja” elegantajā dizainā, kas piedāvā aptuveni 900 filmas. IFI “Arhīva atskaņotāja” stiprā puse ir pilnīgi brīva piekļuve visām filmām, kā arī mūsdienu audiovizuālā satura platformām raksturīgs, saistošs dizains. Tomēr abu projektu pieejamību būtu iespējams ievērojami uzlabot, izmantojot dažādus valodu rīkus, piemēram, subtitrus, tulkojumus un teksta atskaņošanas funkcijas.

Lai arī sākotnēji IFI “Arhīva atskaņotāja” iedvesmota uzskatīju, ka līdzīgs uz ikdienas lietotāju vērsts risinājums derētu arī manam arhīvam, apsverot grūtības ar auditorijas

apjomu mazākās valstīs, secinu, ka veiksmīgāks projekts varētu būt starptautisks arhīva atskaņotājs. Platforma, kas atgādinātu "Brīvpieejas retro Netfliksu" – ar saistošu, ērtu dizainu un brīvi pieejamu saturu no visas pasaules (vai noteikta reģiona) arhīviem. Liela uzmanība tiktu pievērsta augstas kvalitātes mašintulkuma nodrošināšanai vairākās valodās, veicinot plašu pieejamību globālajai auditorijai

Vladislavs Ivanovs – Rīgas pilsētas arhīvs

Atmiņu institūciju plašāka pieredze darbā ar neklātienes apmeklētāju, protams, ir saistāma ar Covid-19 pandēmijas sākumu, kad gan muzejiem, gan arhīviem, gan bibliotēkām bija būtiski jāpārveido savs darbs jaunas realitātes apstākļos. Viens no šo institūciju darba formātiem, kurš kļuva ārkārtīgi populārs, ir virtuālā izstāde, kura vai nu papildina reālās izstādes apskates iespējas, vai nu veido pilnīgi jaunu saturu, kurš realitātē nav pieejams izstādes formā. Pandēmija ir aizgājusi vēsturē, taču šīs formāts ir palicis ar mums.

Tomēr jāatzīmē, ka absolūtā vairākumā šādas virtuālās izstādes nav īpaši saistošas plašai auditorijai – pārsvarā tās ir fotogrāfijas ar pavadošiem tekstiem, kuras ir apvienotas zem vienas tēmas – publikācijas, kuras ir domātas šauram interesentu lokam. To neapšaubāmi var izskaidrot ar to, ka atmiņu institūcijām budžeti nekad nav lieli, un līdz ar to šādas virtuālās izstādes var atļauties tās iestādes, kuras nevar vai negrib ieguldīt pārāk lielus resursus (cilvēkresursus ieskaitot). Parasti pats ambiciozākais, ko no virtuālām izstādēm var sagaidīt Latvijā – ir virtuālā 3D tūre, kas nozīmē, ka izstādes izveidei jau bija paredzēts noteikts budžets un tika piesaistīti speciālisti. Tomēr arī šāds formāts maz uzrunā cilvēkus ar zemu mobilitāti, ja tam klāt nav kaut kādu papildu iespēju.

Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja kaimiņi, kuri mīt tajā pašā ēkā Palasta ielā 4, – Rīgas pilsētas arhīvs – ir izveidojuši, manuprāt, labu kompromisa variantu virtuālo izstāžu jomā, kurā ir padomāts par cilvēkiem ar zemu mobilitāti. Ar plašu atbalstu viņi ir sagatavojuši Rīgas pilsētas arhīvam veltītu virtuālo izstādi ar 3D tūri – <https://www.archiv.org.lv/rigaspilsetasarhivs/>.

Realitātē šo Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīva struktūrvienību apmeklēt ir sarežģīti pat rīdziniekam. Šis arhīvs ir atvērts tikai 2 dienas nedēļā, pārējā darba laikā neviena darbinieka uz vietas nav, un apmeklējumu var sarunāt, tikai piesakoties individuāli un saskaņojot laiku ar arhīvistu. Turklāt arhīvs atrodas ēkā, kura nav pielāgota cilvēkiem ar kustību traucējumiem, 3. stāvā un tā lasītavas darba laiks ir ārkārtīgi ierobežots. Bet tieši šajā arhīvā glabājas senākais un vērtīgākais Latvijas dokumentārā mantojuma komplekss ar Rīgas rātes dokumentiem no 16. gadsimta līdz 20. gadsimta dokumentiem. Tādēļ virtuāla izstāde kļūst par brīvbileti šī arhīva telpās.

Pirmkārt, virtuālā izstāde piedāvā ieskatu arhīva un tā ēkas vēsturē, kā arī būtiskāko informāciju par krājumu un tā saturu. Fotogrāfiju nav daudz, bet tās izceļ pašus būtiskākos dokumentus un ir ļoti kvalitatīvas – tās ir iespējams palielināt pietiekamā mērā, lai, piemēram, skolēni vai studenti varētu strādāt ar tiem pie sevis mājās. Turklāt tekstiem ir pievienoti arī videomateriāli, kuri demonstrē, kā arhīva priekšmeti tiek uzglabāti un kā un kādos apstākļos ar tiem strādā – piemēram, šķirstot 13.-14. gs. Rīgas pilsētas parādu grāmatas lappuses.

Otrkārt, izstādē ir integrēta virtuālā 3D tūre arhīva telpās, kuras, ka trāpīgi raksta izstādes veidotāji, ir "no ļaužu acīm noslēpusies unikāla Rīgas pilsētas pērle".

Tūre piedāvā "apstaigāt" visas arhīva telpas gan automātiski, nepieskaroties datora peļītei, gan arī pašam regulējot virzienu un iegūstot papildu informāciju attiecīgajās vietās, kuras ir iezīmētas ar speciālajiem simboliem. Rezultātā šo paslēpto pārli var izstaigāt ikviens cilvēks, bez nepieciešamības meklēt laiku un iespēju tikt šajā unikālajā arhīvā.

Papildus virtuālai izstādei tās vietnē ir atrodama informācija arī par orientēšanās spēli "Tuvāk arhīvam", kuras darbība notiek 2023. g. 10. jūnijā Vecrīgā, ar spēles gaitas aprakstu, kas varētu popularizēt paša arhīva tēlu sabiedrībā.

Šāda ir virtuālās izstādes "Rīgas pilsētas arhīvs" vietnē izvietotā informācija, bet kādēļ es uzskatu šo izstādi par labu?

Vispirms jāatzīmē, ka šis produkts noteikti nav ideāls un pie tā pilnveides ir iespējams vēl ilgstoši strādāt. Tomēr, kā jau minēju, tas ir labs kompromiss virtuālo izstāžu vidū, kā arī ievērojams solis Latvijas arhīvu komunikācijā ar sabiedrību.

Latvijas arhīvi nav digitālās komunikācijas avangardā, ir pietiekami izpētīt arhīvu mājaslapas un, jo vairāk, ārkārtīgi neērtas un neparocīgas datubāzes, kurās bieži apjūk ne tikai studenti, bet arī pieredzējuši pētnieki. Tādēļ atsevišķi izveidotā vietne, kura ļauj ērti un pārskatāmi iepazīties ar Rīgas pilsētas arhīvu – ir būtisks progress. Lapa ir ērta no dizaina domāšanas skatupunkta – ir tikai dažas sadaļas, kurās ir vienkārši orientēties, uzreiz ir skaidrs, kurā sadaļā kas ir atrodams. Pašu dizainu uzslavēt nevar – tas nav mūsdienīgs, un šeit varētu būt arī ērta ikonogrāfija ar simboliem un apzīmējumiem, bet funkcionāli vietne iztiek arī bez tā visa, paliekot viendabīga un, iespējams, pārāk nopietna, bet vienlaikus saprotama.

Pagaidām vietne ir pieejama tikai latviešu valodā, un ar to ir skaidra mērķauditorija – paši Latvijas iedzīvotāji, kurus arhīvs grib iepazīstināt ar vietu, par kuru lielākā iedzīvotāju daļa nezina. Atzīmēšu arī, ka pašas virtuālās tūres esamība un orientēšanās spēles integrēšana vietnē neapšaubāmi liecina par mēģinājumu piesaistīt jauniešu auditoriju, bet es uzskatu šo mēģinājumu par vāju. Tieši simbolu ikonogrāfija ar papildu praktiskajiem elementiem ārpus zinātniskā vēstījuma varētu dot pozitīvu izglītojošo efektu šai auditorijai. Piemēram, tūres ietvaros ikviens var redzēt, ka arhīva glabātuves telpās ir izvietoti gāzes baloni – šeit būtu jauki pievienot kaut kādu simbolu, kurš jautātu, kāpēc šis priekšmets šeit atrodas un, uzklikšķinot uz kura, tūres virtuālais apmeklētājs uzzinātu, ka tur iekšā ir gāze, kura glābs arhīva dokumentus ugunsgrēka gadījumā, jo ar ūdeni vai putām dokumentus nav iespējams dzēst, jo tie tad vienalga būs nolemti bojāejai.

Ar šo izstādi arhīvs pirmoreiz atver savas durvis ikvienam cilvēkam ikvienā Latvijas vietā, dodot iespēju gan ieskatīties krātuvēs, gan ieraudzīt izcilākos priekšmetus, gan aplūkojot, kas ir nepieciešams, lai uzglabātu dokumentus un pareizi strādāt ar tiem, bet šajā izstādē ļoti trūkst praktisko skaidrojumu, kuri dotu apmeklētājiem, it īpaši jauniešiem, atbildes uz jautājumiem, kuri var rasties tūres ietvaros.

Jāatzīmē, ka atgriezeniskā saikne šai izstādei ir paredzēta tikai ar veidotāju kontaktu izvietojumu sadaļā par pašu izstādi, kas, protams, dod iespēju uzdot jautājumus, bet tomēr nav tik ērta komunikācijas forma.

Turklāt gribētos, lai sadaļā par virtuālo izstādi būtu iespējams uzzināt par to, kā var apmeklēt šo arhīvu realitātē – bet šāda informācija izstādes vietnē neeksistē. No lietotāju pieredzes tas nav ērti, un tas arī liecina par dizaina domāšanas risinājumu nepilnīgumu šīs izstādes realizācijā.

Trūkumi ir arī iekļaujošā dizaina jomā. No vienas puses, kā es jau minēju, šāda virtuālā izstāde neapšaubāmi dod iespēju ieraudzīt un apstaigāt visu arhīvu gan cilvēkiem reģionos un zemas mobilitātes cilvēkiem, gan cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kuri, pat, iespējams, dzīvojot blakus, nevarētu tikt tajā, jo ēkā nav nodrošināta vides pieejamība. Bet, no otras puses padomājot par šo cilvēku grupu, izstādes veidotāji nepadomāja, piemēram, par vājredzīgajiem – gan pašā virtuālajā izstādē, gan 3D tūrē ir pieejama tikai vizuālā informācija, audiovizuālā informācija šeit neeksistē – pat video nesatur skaņu celiņu. Ņemot vērā to, ka fotogrāfijas var palielināt līdz ļoti labai izšķirtspējai, kas noteikti derētu vājredzīgajiem, šī iedzīvotāju grupa vienalga nevar izmantot šo vietni, jo trūkst audioinformācijas par to, ko tad viņi dotajā brīdī aplūko.

Bet vienlaikus izstāde dot iespēju pateikt dažus labus vārdus ilgtspējas jomā – tā ir bezmaksas platforma, kura ir pieejama ikvienam un veicina izglītības attīstību un kultūras mantojuma saglabāšanu digitālajā vidē, ne tikai dokumentu ziņā, bet arī arhīva aprīkojuma ziņā – apmeklētājs redz vēsturiskus skapjus, kuri bija ierīkoti arhīva šo telpu atklāšanas brīdī 19. gs. beigās. Nav zināms, cik ilgi arhīvs saglabās šādu vizuālu izskatu, un līdz ar to pats arhīva telpu iekārtojums jau ir būtiska kultūras mantojuma daļa, kura paliks iemūžināta šajā izstādē. Es jau minēju, ka man trūkst papildu informācijas virtuālajā tūrē, bet no ilgtspējas skatupunkta tas ir pluss – informācija ir lakoniska, fotogrāfiju nav daudz, un izstāde ir tendēta nevis uz to kvantitāti, bet kvalitāti – tādējādi tas sekmē atbildīgu patēriņu.

Sadalā par izstādi mēs redzam izstādes veidotājus, un ir redzams, ka pārsvarā arhīvs mēģināja tikt galā ar šo projektu pašu spēkiem, piesaistot dizaina speciālistus tikai 3D tūres izveidei. Tas vēlreiz apliecina pašā sākumā izteikto domu par to, ka atmiņas institūcijas cenšas taupīt resursus virtuālo izstāžu jomā, un dod atbildi, kāpēc šim produktam ir tik daudz nepilnību. Tomēr, ņemot vērā visus apstākļus, es noteikti apsveiktu izstādes veidotāju komandu ar to, ka viņiem izdevās izveidot izstādi, kura tomēr pozitīvi izceļas uz citu atmiņas institūciju veidoto virtuālo izstāžu fona un dod unikālu iespēju ikkatram Latvijas iedzīvotājam neatkarīgi no viņa mobilitātes ieradumiem virtuāli aplūkot telpas, kuras nav pieradušas pie cilvēku soļiem, un izjust vēlmi nonākt tur arī realitātē.

Rokasgrāmata izglītotājiem

cremel.eu

Līdzfinansē
Eiropas Savienība